

WITAMY DELEGA- TÓW NA IV ZJAZD PZPR

V SÚHLASE S UZNESENÍM XV. PLÉNA KC PRIJDÚ DŇA 15. JÚNA T. R. DO VARŠAVY DELEGÁTI NA IV. SJAZD POLSKÉJ ZJEDNOTENEJ ROBOTNÍCKEJ STRANY, ZVOLENÍ NA ZÁVODNÝCH A VOJVODSKÝCH STRANÍCKÝCH KONFERENCIÁCH, ABY BILANCOVALI ÚSPECHY BUDOVANIA SOCIALIZMU A VYTÝČILI CESTY ĎALŠIEHO ROZVOJA KRAJINY V ROKOCH 1966—1970.

ZASLUHUJE SI ZDORAŽNENIE FAKT, ŽE IV. SJAZD STRANY ZBIEHA SA S XX. — VÝROČÍM VZNIKU ĽUDOVÉHO POLSKA. AKO VIDÍME BUDE TO SJAZD VEĽKEJ HISTORICKEJ DOLEŽITOSTI. „ZROD ĽUDOVÉHO POLSKA — ČÍTAME V PREDSJAZDOVÝCH TÉZACH — UZAVRETIE V JEHO HRANICIACH ZEMÍ NAŠICH PRAOTCOV NAD ODROU, NISOU A BALTEM, JEHO DYNAMICKÝ ROZVOJ, VŠETKY PREMENY, VŠETKO, ČO SA V TOMTO OBDOBÍ DIALO V NAŠEJ KRAJINE, JE ÚZKO SPOJENÉ S MENOM NAŠej STRANY, S MENOM POLSKÝCH KOMUNISTOV... UŽ DVADSAT ROKOV MASY PRACUJÚCICH NA ČELE S ROBOTNÍCKOU TRIEDOU SÚ HOSPODÁRMi SVOJEj KRAJINY, PRACUJÚ PRE SEBA A PRE SVOJU VLAST V POSTÄTNÉYCH ZÁVODOCH A NA PODE, KTORÁ Z RÚK VELKOSTATKÁROV PRESLA DO RÚK SEDLIAKOV.“

Uvedený citát z predsjazdových téz — je snáď príliš dlhý, ale odzrkadluje to, čo je blízke nám všetkým a spojené s našimi radosťami a ľažkostami každodennejho života. Nikto nemôže poprieť výsledky, ktorých tvorcami boli sme v menšej alebo väčšej miere všetci. Predsjazdová diskusia potvrdila širokú spoločenskú angažovanosť v premenách konajúcich sa v našej krajinе a to tak straníkov ako aj nestraníkov. Vo výsledku celonárodnej diskusie nad tézami, boli tieto obohatené konkretizáciou úloh už na jednotlivých dedinách alebo v továrnach. Táto diskusia neobmedzila sa na porovnanie zmen, ktoré mali miesto v priebehu 20-ročia, ale vykračovala do perspektívy najbližších rokov. Svetil jej jediný cieľ: čo a ako robiť, aby urýchliť náš pochod vpred. Na porade straníckeho aktívu v Novom Targu poukazali, že Podhale je nielen atrakčným turistickým terénom, kde hľadajú odpočinok „cepy“ ale tiež dôležitým priemyselným strediskom. Práve tuna v rokoch ľudovej vlády bola vybudovaná veľká továreň na výrobu obuví, v ktorej pracuje viac ako 2 tis. obyvateľov mesta a okolia. Včerajší gázdovia sú dnes výbornými odborníkmi, ktorí posiliili rady robotníckej triedy. Neexistuje už príšera prebytočných ľudí podhalanskej dediny.

V predsjazdových tézach veľa miesta bolo venované poľnohospodárstvu. Ako to povedal jeden zo sedlakov z dediny Szczawienko vo vroclavskom vojvodstve, úlohy stojace pred poľnohospodárstvom v najbližšej 5-ročnici otvárajú „zelené svetlo“ pre jeho ďalší rozvoj. Preto tiež urobili niektoré porovnania zmen, ktoré mali miesto v poľskom poľnohospodárstve v rokoch povojnového 20-ročia, s „tým“ medzivojnovými rokmi, v období ktorých vládla buržuázia a veľkostatkári. Toto porovnanie zdôrazní výsledky, svedčiace o tom, že naše spoločné úsilie a veľa odriekaní nevyšlo nazmar.

Preto nech vravia čísla. Hospodárske výsledky Ľudového Poľska v poľnohospodárstve v porovnaní s buržoázno-veľkostatkárskej Poľskom charakterizujú nám niektoré údaje doluuviedenej tabuľky.

Roky	4 obilia		zemiacy		produkcia mäsa v tis. q.	produkcia mlieka v mln. lit.
	zber tis. q.	výnos z 1 ha	zber tis. q.	výnos z 1 ha		
1934-38	12.501	11,4q	35.007	121q	710	9.500
1950-55	11.331	12,7q	30.839	117q	1054	8.871
1961-63	14.453	17,2q	42.612	149q	1613	12.350

PRODUKCIA NA 1 OBYVATEĽA V KG

1934-38	368,0	1.030	20,9	279,7
1961-63	476,6	1.402	53,2	407,2
ukazovateľ				
rastu v %	129,5	136,4	234,5	145,5

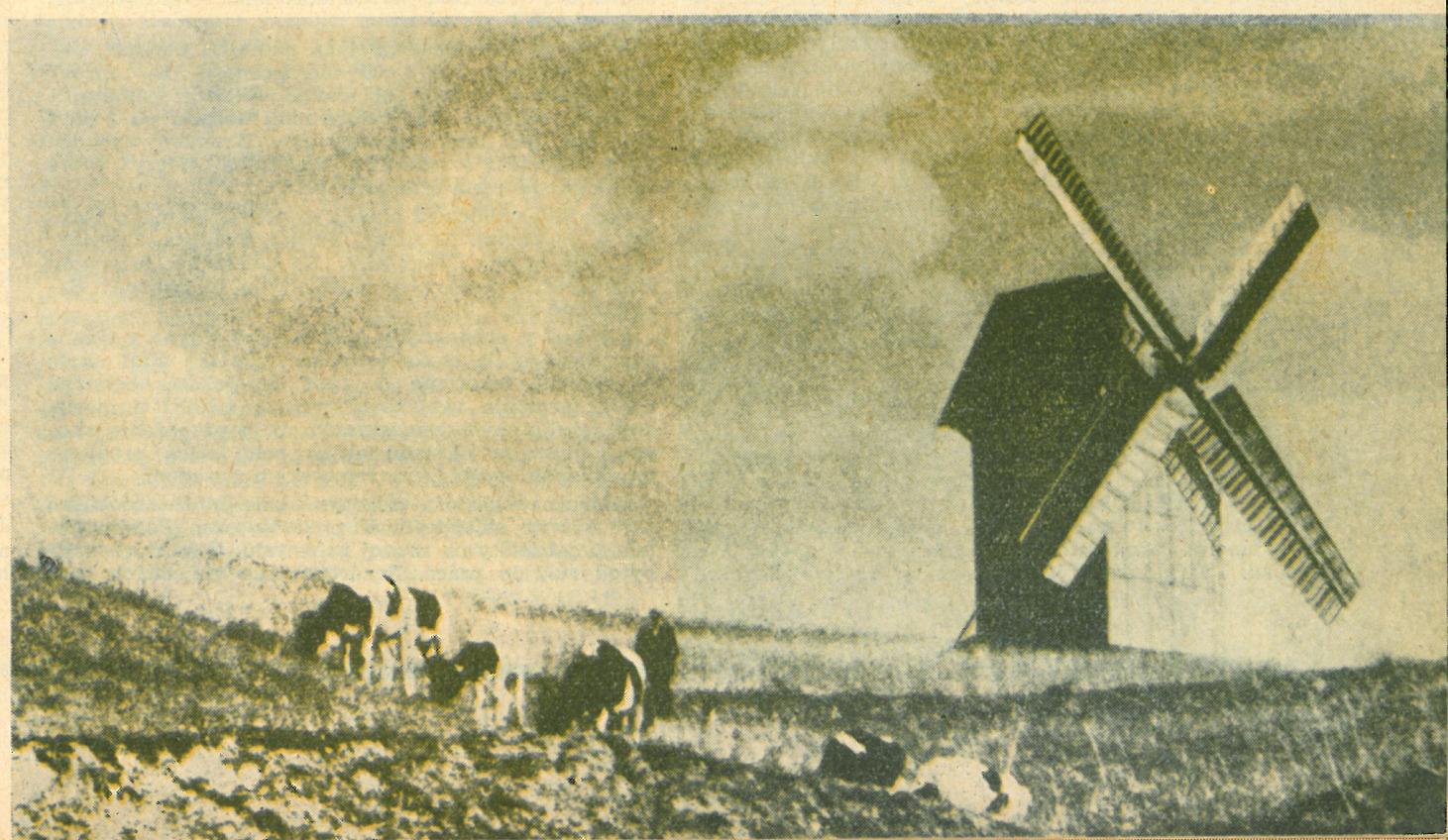
Horeuvedené údaje vravia veľa. Vysvitá z nich, že tak celkový zber 4 základných druhov obilia (žito, pšenica, oves a jačmeň) značne stúpol, ako aj výnos z 1 hektara. Stúpla tiež produkcia v prepočítaní na jedného obyvateľa. Vzrasť úrody 4 základných druhov obilia o skoro 51% v porovnaní s rokom 1938 nastal hlavne následkom zväčšenia dodávok umeľých hnojív pre naše poľnohospodárstvo. V rokoch 1961-1963 na 1 obsiatý hektár bolo dodané 58,6 kg umeľých hnojív čistého zloženia, v rokoch 1937-1938 patričný ukazovateľ činil len 7,1 kg.

ŽIVOT

KULTURNÉ — SOCIÁLNÍ ČASOPIS

CZERWIEC — ČERVEN — JÚN

Nº 6 — 1964 — CENA 1 ZŁ

Na zdjējiu: Twarzysz Władysław Gomułka wręcza przyznany dla UJ Wielki Krzyż Orderu Odrodzenia Polski na ręce rektora tej uczelni K. Lepszego.

600 lat UJ

W 60 lat po podpisaniu aktu fundacyjnego Uniwersytetu Jagiellońskiego odbyła się 12 maja br. w Krakowie jubileuszowa Akademia, która zgromadziła przedstawicieli najwyższych władz państwowych i partyjnych z Władysławem Gomułką i Józefem Cyrankiewiczem, a także reprezentantów 70 wyższych uczelni i 20 akademii nauk z zagranicy oraz członków korpusu dyplomatycznego.

Z tej okazji tow. W. Gomułka przekazał na ręce rektora UJ K. Lepszego — Krzyż Wielki Orderu Odrodzenia Polski przyznany uniwersytetowi przez Radę Państwa w uznaniu wybitnych osiągnięć dla nauki polskiej.

Przedstawiciele najwyższych władz partyjnych i państwowych zwiedzili także nowo wzniesione obiekty jubileuszowe trzech uczelni krakowskich.

V priebehu diskusie nad tézami padala niekedy otázka, prečo napriek tak vysokému rastu poľnohospodárskej výroby musíme dovážať z cudziny okolo 2,5 mil. ton obilia a pred vojnou využávalo sa obilia do cudziny a to často „za groše“. Skutočne, v rokoch mimoriadne dobrej úrody buržoázne Poľsko využávalo ročne okolo 400-500 tis. ton obilia. Je však nutné pripomenúť, že v medzivojnovom období mali sme v Poľsku oveľa menší chov, ako aj menšiu spotrebú obyvateľstva. Dá sa to ukazovať na konkrétnych číslach.

podrobne:	Na 100 ha obrábanej pôdy v kusoch			
	1921 r.	1938 r.	1946 r.	1963 r.
Rožný dobytok	32,5	41,2	19,1	48,8
ošípane	21,3	29,4	13,1	57,7
kone	13,3	15,3	8,5	13,0
ovce	8,8	13,3	3,6	15,1
				419,4

V období vojny nastal obrovský pokles počtu hospodárskych zvierat. Preto bolo treba rýchle nadobúť nedostatky a na to boli potrebné prostriedky a čas. Len roku 1960 bol dosiahnutý stav rožného dobytka na 100 ha obrábanej pôdy z roku 1938. Avšak v ošípaných už r. 1949 bol dosiahnutý stav z r. 1938. Roku 1963 na 10 ha bolo už 57,7 kusov ošípaných, čo znamenalo vzrast o okolo 97%, popričom následkom neúrodu v r. 1962 počet ošípaných klesol o asi 10 ks na 100 ha, čo globálne znamená pokles o okolo 2 mln. kusov. Práve tým, okrem iného je treba si vysvetliť prechodnú ťažkosť v zásobovaní trhu mäsovými výrobkami, ktoré sme pocitovali tento rok. Rýchly rast chovu ošípaných a iných hospodárskych zvierat je hlavnou príčinou importu obilia z cudziny.

Ako sa stváraovala spotreba múčnych výrobkov obyvateľstvom? Roku 1938 spotreba na 1 obyvateľa v prepočítaní na múčne výrobky činila 136,8 kg, v roku 1955 stúpla už na 170,7 kg. Od r. 1955 nastala zmena štruktúry spotreby vo výsledku čoho r. 1962 spo-

treba múčnych výrobkov činila už 149 kg na 1 obyvateľa. Namesto toho stúpla spotreba tukov a mäsových výrobkov následovne: r. 1938 činila 19,6 kg, r. 1955 — 43,8 kg a roku 1962 — 52,9 kg.

V rokoch Ľudovej vlády bola vyriešená rada iných problémov, ktoré trápili dedinu od storočia. Chronický nedostatok práce, rozdrobovanie sedliackých gazdovstiev, čo rodilo biedu na dedine a nutilo tisíce sedliakov opúšťať vlast a hľadať prácu vo francúzskych po prípade amerických baniach. Poľnohospodárska reforma, rýchly rozvoj socialistického priemyslu, pričinili sa k likvidácii na dedine problému t.z. „prebytočných“ Ľudí. Len vo výsledku poľnohospodárskej reformy malorolníci a bezrolní sedliaci obdržali viac ako 6 mil. hektárov veľkostatkárskej pôdy.

Našu dedinu netrápi neustály pokles cen poľnohospodárskych výrobkov produkovaných sedliakmi a zvyšovanie cien priemyselných výrobkov, bez ktorých by dedina nemohla žiť. Napríklad roku 1938 sedliak musel predať 430 kg žita, aby mohol kúpiť 1 tonu uhlia (súčasne ok. 190 kg žita), aby nakupil 10 kg cukru bolo treba predať 92 kg žita. Netreba asi pripomínať ceny umelých hnojív, poľnohospodárskeho náradia, ktoré pre dedinu boli často nedosiahnuteľné.

Do r. 1963 bolo v Poľsku elektrifikovaných viac ako 70% sedliackých gazdovstiev, keď ešte r. 1938 elektrické svetlo malo len 1,8% sedliackých gazdovstiev.

Samozrejme podobných porovnaní obrazujúcich obrovský skok dopredu v našom spoločenskom a hospodárskom živote bolo by možné uviesť oveľa viac. Na každej dedine, v každom prostredí mali miesto tieto zmeny, ktoré sú výsledkami dvoch desaťročí. Jedno medzivojnového Poľska, krajiny, ktorú buržoázia a veľkostatkári zaviedli roku 1939 do hrobu a Ľudového Poľska, ktoré po 20. rokoch rozvíja sa a je vlastou pre všetkých obyvateľov.

DYMTR PERUN

PRE UVÁŽENIE ZLOŽKÁM ČSKS

PERHLBIT VÝ

Celá spoločnosť našej krajiny žije významnými oslavami 20.-výročia Ľudového Poľska ako aj IV. sjazdom Poľskej zjednotenej robotníckej strany, ktorý sa začne 15. júna t.r.

Na IV. pléne KC PZPR I. tajomník KC Władysław Gomułka povedal: „Je treba v prípravej predsjazdovej akcii oboznať celú stranu, mládež, celú spoločnosť s vlastnými úspechmi dosiahnutými v rokoch Ľudovej vlády a porovnať tieto úspechy s bilanciou 20.-tich rokov buržoázneho Poľska.“

Preto toto zistenie malo by sa stať hlavnou smernicou pre činnosť Československej kultúrnej spoločnosti a pričiniť sa k prehľbeniu ideologickej obsahu celej stanovovej pôsobnosti ČsKS.

Ceskoslovenská kultúrna spoločnosť má významné organizačné a kultúrne úspechy, ale jestvuje nutnosť ešte ďalšieho prehľbenia ideologickej-výchovnej práce v českých a slovenských strediskách a najmä medzi mládežou.

Ideologicovo-výchovná pôsobnosť ČsKS nemôže však byť teoretická a abstrakčná, ale mala by byť poviezaná s konkrétnymi podmienkami ako aj opretá na ideologickej programových zásadach Poľskej zjednotenej robotníckej strany. Takéto konkrétnu podmienku prehľbovania ideologickej práce vytvarajú práve také významné udalosti ako: IV. sjazd PZPR a oslavu 20.-výročia PRL.

Aké mali by byť súčasne hlavné smery činnosti celého aktívna a všetkých mestských skupín ČsKS?

Ceskoslovenská kultúrna spoločnosť ako jedná zo zložiek Fronty Národnej Jednoty musí plniť dôležité úlohy pomocníka strany v oboznamovaní svojich stredisk s obsahom súčasného téma PZPR a ukazovaní svojim členom na tomto pozadí obrovských úspechov ekonomických, spoločenských, kultúrnych a politických Ľudového Poľska. Túto pôsobnosť je treba určovať ako veľkú prácu v uvedomovaní svojich členov, stvárať ich spoločenskú aktivity v prospech historického programu výstavby socialismu v našej vlasti.

Východiskovým bodom pre širokú popularizáciu té IV. sjazdu PZPR a výsledkov 20.-výročia Ľudového Poľska mali byť plenárne schôdzky ÚV a všetkých zložiek ČsKS ako aj schôdzky všetkých mestských skupín. Samozrejme tieto schôdzky nemôžu vyčerpať bohatý a všeobecný materiál, ale mali by započať širokú výchovnú prácu vo forme diskusií, pohovorov, stretnutí, štúdií materiálov a publikácií tematických spojených so IV. sjazdom PZPR a 20.-výročím, v opretí o ohniva Fronty Národnej Jednoty.

Všetky prijaté formy pôsobnosti ČsKS, reálne a tvorčie iniciatívy členov mali by sa nájsť v pracovných plánoch obv. výborov a mestských skupín. Tieto plány mali by načrtiť smer pôsobnosti pred a po IV. sjazde PZPR ako aj na celé obdobie osláv 20.-výročia.

Takto usmernená činnosť určite nastaňe sa akciou, ale bude neustálou pôsobnosťou pozdvihujúcou socialistické vedomie členov a tým istým výdatne znásobí kultúrno-osvetové úspechy spoločnosti.

L O D N I O B R I A T R

Predvojnový „Kurier Bałtycki“, ktorý vychádzal v Gdyni prináša koncom januára 1939 celoštárovanú zprávu zo zasadania štátnej rozpočtovej komisie, ktorá zasadala vo Varšave 27. januára 1939. Na zasadanie tejto komisie ujal sa hlasu minister priemyslu a obchodu Antoni Roman, ktorý v diskusii o morských investíciach o.i. povedal: „V obore námornej plavby v roku 1938 začali pod poľskou vlajkou pracovať štyri nové obchodné lode zvýšujúce nosnosť našej tonáže o viac ako 8 tisíc DWT. Súčasne pripravujú sa objednávky ďalších 6 jednotiek o celkovej tonáži okolo 14 tisíc ton, ktoré čiastočne budú realizovať v roku 1939.“

Som rád keď môžem zistit, že globálne finančné výsledky práce našich plavebných podnikov sú dosť priažnivé. Aj keď koniukturálna situácia na plavebnom trhu nie je jednotná, aj keď od roku 1938 trvá väčšina deprezia, a úpadok emigračného hnutia do Palestíny a Južnej Ameriky bolestne sa dotkol záujmov našej flotile (...), predsa na zvláštnu pozornosť zaslúži si fakt zmätnovania v Gdyni lodenice. Tejto lodenici mohol som zveriť stavbu prvej obchodnej lode. Táto lode bude mimoriadne hodnotnou legitimáciou našej morskej práce a preto som jej dal hrdé pomenovanie „Olza“.

Môžno niekoľko slov pre bližšie skomentovanie vystúpenia pána ministra Romana na sejmovej komisií. Pán minister je hrdý na to, že poľská flotila

zvýčasila sa behom roku o viac ako 8 tisíc ton čo sa týka obchodných lodí. Pripomíname, že ku dňu 1. septembra 1939 celá poľská obchodná flotila počítala 119 756 DWT.

A aké to boli lode? „Poľská námorná plavba“ vlastnila jednotky od 1 000 ton nosnosti do „obrov“ o nosnosti 5 000 ton, boli slávne „Robury“ pamäťajúce ešte dvadsaťročia, ktoré mali nosnosť od 3 do 4 tisíc ton, boli také jednotky ako „Kromaň“ vybudované roku 1912 a také ako „Narocz“ a „Wigry“, ktoré uzreli svetlo sveta ešte roku 1915.

Celá táto spoločnosť plavila sa povážne medzi Gdyniou a prístavmi, Anglicka, Fínska, Švédska, Francúzska, Holandska, Nemecka. To znamena prístavmi Baltického a Severného mora. Bola to náhoda? Samozrejme nie.

Ale keď v prístavných prekladkach Gdyne a Gdanská účasť uhlia exportovaného z Poľska činil okolo 60 percent, nemôžme sa diviť, že poľská obchodná flotila nemohla vystrkovať nosť za najbližšie moria, keď jej hlavným zamestnaním bolo prevádzkanie skoro jednotného nákladu akým bolo uhlie, predávanie Poľskom najbližším zamorským susedom.

Mali sme však ešte dopravné lode. Možno niekoľko slov o tejto záležitosti. V predvojnovom Poľsku neboli prostriedky na rozvoj priemyslu. V mestach nadbytok rúk do práce. Rozdrobovanie vidieckych gazu-

dovstiev spôsobovalo zárobkovú emigráciu. Preto vysteckovali z Poľska tí „nepotrební“ ľudia hľadajúci zárobok. Vysteckovali na tradičné „saksy“, vysteckovali do francúzskych banií, ale vysteckovali tiež za moria a oceány. Cestovali talianskymi, francúzskymi, americkými loďami. Ako vidíme na emigrácii Poliakov pokúsal sa zarobiť poľský kapitál. Podnik zdal sa byť výhodný, keď z Poľska do USA vysteckovalo 267 000 osôb (v rokoch 1919 do 1937), do Kanady 140 000 ľudí (tiež údaje z rokov 1919 — 1937), do Južnej Ameriky 203 000 osôb, a do Palestíny (dnešný Izrael) 108 000 osôb. Poľská obchodná flotila zabránila tomu, že okrem štátov Južnej Ameriky veľa zamorských krajín začalo zavádzat stále prísnejšie emigračné obmedzenia, a že podnik nebol už tak výhodný, ako sa predpokladalo, muselo samozrejme sklaňať pána ministra Romana.

Ale pre účelu „zmontovali v Gdyni lodenici“. Začali dokonca stavbu prvej obchodnej lode. To, že v období predstavovanej Poľska nevyšla z lodenice, to už nie je priamou vinou pána ministra. Lebo predsa prepukla vojna. Ale minister stačil ju pomenovať „hrdým menom „Olza“. Toto hrdé pomenovanie malo symbolizovať politiku Tábora Národnej Jednoty. Politiku dobrodružného pochodu na Tešínsko a spojenectva s hitlerovským Nemeckom v rokoch hanebnej delby Československa.

CHOVNÚ PRÁCU

Zvlášť dôležitou úlohou je tiež masová účasť miestnych skupín na spoločenských činoch pre učenie IV. sjazdu PZPR a 20-výročia Ľudového Poľska. Táto spoločenská dôležitá akcia stretáva sa už s pochopením aktív Spoločnosti, ale spoločenské činy je možné ešte posíriť v súhlase s potrebami. Je ešte stále aktuálna stavba a oprava cest, klubovní, hasičských remíz, melioračných prác, stavba vodných nádrží a zachytávania vody na dedinách, upravovanie športových objektov, zaleskanie úhorov atď.

Masové hnutie v prospech spoločenských činov miestnej skupiny ČsKS mali by prevádzka v úzkom spojení s výbormi Fronty Národnej Jednoty a inými organizáciami v tej ktorej dedine alebo mestecu. Toto má prvoradý význam taktiež v obore kladných pomerov v strediskách vydaných národnostne miešaným obyvateľstvom.

Miestne skupiny ČsKS mali by tiež uvážiť možnosti spoločenského organizovania osvetových kurzov pre dospelých, kurzov a zdravotníckych pohovorov pozdvihujúcich kultúru a hygienu každodenného života, poľnohospodárskej osvety atď.

Výrazom učenia IV. sjazdu PZPR a 20-výročia malo by tiež byť široké vstupovanie aktív a členov ČsKS do radov PZPR, ZMW, roľníckych krúžkov, Ľudových športových družín atď.

Horevedené úlohy praktickej pôsobnosti určite nevyčerpávajú všetky možnosti a nemôžu uzatvárať tvorčiu iniciatívu. Veľa iných úloh pre prácu vyplývajúcu zo stanovovoých foriem Spoločnosti malo by byť výrazom terénnych plánov oslav 20.-výročia. Napr. účasť na celoobecných podujatiach. Je treba sa snažiť, aby ochotné súbory ČsKS zapojili sa do týchto podujatí. Toto vytvorí ďalšiu možnosť obohatenia a oživenia ich pôsobnosti.

Aby výchovno-propagandová pôsobnosť ČsKS bola účinná, musí byť popieraná a vedená všetkými členmi a celým aktívom Spoločnosti, ktorý svojim postojom a aktívou mal by vytvárať vzory spoločenského postoja.

Je nepopiateľné, ako ostatne dokazujú skúsenosť, že len vyspelý ideologickej postoj, pochopenie cieľa pôsobnosti aktívom, môže rozhodnúť o výsledkoch práce. Preto jedna sa o to, aby aktív ČsKS veden svoju pôsobnosť rozvíjať práve v opere tí s jazdové teózy Poľskej zjednotenej robotníckej strany a bohatý materiál zobrazujúci výsledky 20.-výročia Ľudového Poľska.

Preto ctižadosťou a povinnosťou ČsKS mala by byť snaha, aby výbory, miestne skupiny a členovia Spoločnosti neboli len pozorovateľmi, ale rozvíjali všeestrannú ideologicko-výchovnú pôsobnosť a realizovali úlohy kladené PZPR celej spoločnosti.

Je preto nutné uvedomiť členom ČsKS fakt, že všetky výsledky Československej kultúrnej spoločnosti sú následkom politiky strany a Ľudovej vlády, že každá spoločenský užitočná a cieľavedomá pôsobnosť získá plné popretie a schválenie terénnych činiteľov.

P A S L I C I

Tak ako ex „Olza“, potvrdilo sa za vojny veľa iných poľských lodí. Roku 1945 Poľsko z krajiny ktorá mala „prístup k moru“ mení sa na morský štát, opierajúci sa o pobrežie Baltu v dĺžke viac ako 500 km.

Socialistické zriadenie meniac štruktúru krajiny, otvárajúc podmienky rýchleho spriemyselnenia, rozvíjajúc zahraničný obchod, vytvárajúc ústredné riadenie v tomto obore hospodárskeho života, budujúc základňu lodnej výroby — urobilo všetko čo je najdôležitejšie, aby mohla vzniknúť a rozvíjať sa poľská obchodná flotila, tá opravdivá.

Samoziemné prvé roky neboli ľahké. Chaos v mnohých oblastiach života, likvidovanie priamych následkov vojny. Časť predvojnovej obchodnej flotile vrátila sa do vlasti, časť vrátilo Nemecko, časť lodi bola odškodený za naše vlastné straty, ktoré sme utržili v minulých rokoch. Popri tom formalne sa nedvedelo od čoho začať, čomu dať prednosť. Východiskový bodom bol stav plus minus 120 000 ton nosnosti v roku 1945.

Ked' nás lodný priemysel sa upevnil, ked' vyrásli najdôležitejšie priemyselné podniky rozosiaté po celej krajine, tempo rastu našej obchodnej flotily rýchle stúpa, hrubo prekračujúc 100 tis. DWT v ročnom merítku.

Na miesto davnnejších, vyslúžených, zastaralých jednotiek, odlišných vekové, výnosnosťou, explootačnými podmienkami, prichádzajú lode stále väčšie,

Polska posiada w rejonie Lubina i Głogowa największe w Europie złoża rudy miedzi, które zlokalizowane w 1958 roku. Po wybudowaniu olbrzymiego zagłębia zajmijemy miejsce w pierwszej dziesiątce światowych producentów miedzi. Zaspokoi to zapotrzebowanie krajowe i pójmieli go na eksport tego cennego metalu.

W 1953 roku w okolicach Tarnobrzega na 23 kilometrach kwadratowych znaleziono imponującą ilość rudy siarkośnej, zawierającą co najmniej 110 milionów ton czystej siarki. Tylko jeden kraj na świecie Meksyk posiada cokolwiek bogatsze złoża — 111 mln. ton.

Najpierwsze w dziejach Polski Ludowej zobowiązania produkcyjne podjęły 14 marca 1945 roku hutnicy „Huty Pokój“ podejmując się zwiększyć wydajność pracy o $\frac{1}{4}$ w stosunku do poziomu z czasów okupacji.

Nasza energetyka liczy dzisiaj łącznie 397 elektrowni.

W 1964 roku udział energii produkowanej z węgla brunatnego wyniesie 25 procent. W 1970 roku dzięki szczytowi wydajności z kopalni węgla brunatnego Turów, Pątnów, Adamów, Józefów udział ten wzrosnie do 40 procent, a wydobycie 40 milionów ton. Budowana kopalnia odrywkowa Bełchatów da w przyszłości sama 50 milionów ton węgla brunatnego. Aktualny rekord świata — kopalnia „Fortuna“ w NRF — roczne wydobycie 21 milionów ton węgla brunatnego.

„Bandy leśne“ w latach 1945-46 liczły w sumie około 22 tysiące ludzi plus 6 tysięcy ukraińskich terrorystów UPA i „banderowców“. Liczba bandyckich napadów w latach 45-48 wyniosła blisko 30 tysięcy, a liczba ich ofiar — 16 tysięcy osób.

Jesieli przyjąć za 100 produkcję polskiego przemysłu w kwietniu 1945 roku, to w czerwcu tegoż roku wyniosła ona już 179, a we wrześniu — 278.

„Bandy leśne“ w latach 1945-46 liczły w sumie około 22 tysiące ludzi plus 6 tysięcy ukraińskich terrorystów UPA i „banderowców“. Liczba bandyckich napadów w latach 45-48 wyniosła blisko 30 tysięcy, a liczba ich ofiar — 16 tysięcy osób.

Dzienna wartość produktów naftowych z Płocka już w roku bieżącym wyniesie 17 milionów. Czysty zysk dzienny — 6 milionów. Każdy dzień pracy pierwszej nitki rafinacyjnej (za parę lat będą trzy takie nitki lub więcej) da oszczędność 120 tysięcy dolarów wydatkowanych do tej pory na produkty naftowe. Pierwsza nitka rafinacyjna rusza 1 lipca br.

Rolnicy gdańscy osiągają obecnie z hektara o jeden kwintal zboża więcej aniżeli osiągano tutaj w latach międzywojennych.

Dawniej głównym towarem eksportowym Polski był węgiel. Dzisiaj na czotowe miejsce w eksportie wkracza sprzęt inwestycyjny, a więc różnego typu maszyny, urządzenia i aparatura. W ciągu ostatnich trzech lat wyeksploatowaliśmy wyroby tej grupy towarowej za około 6 mld złotych dewizowych.

W województwie bydgoskim przypada 76,8 sztuk trzody chlewej na 100 ha użytków rolnych. Województwo partycypuje w 40 procentach krajowego eksportu bekonów.

Z KRAJU I ZE ŠVIATĀ

Delegacia przewodniczących prezydiów rad narodowych miast: Krakowa — Z. Stolicki, Wrocławia — B. Iwaszkiewicz, Poznania — J. Kusiak, Gdańska — T. Bejm i Nowego Sącza — J. Pieczkowski udala się do Stanów Zjednoczonych na zaproszenie Departamentu Stanu.

Na Powiatowej Konferencji przedzajazdowej w Nowym Targu wybrano 11 delegatów na Konferencję Wojewódzką PZPR, a wśród nich m. in. Franciszka CHOWAŃCA z Jabłonki, Jana MOLITORYSA z Kacwina, Alfreda POTOCZKA — I sekretarza KP PZPR oraz Teofana TIMOFIEJCZYKA — przewodniczącego PPRN w Nowym Targu.

W woj. lubelskim rozpoczęto przygotowania do obchodów 20-tej rocznicy wielkiej bitwy partyzackiej w Lasach Janowskich i Puszczy Solskiej.

W Opawie jednym z najstarszych miast Czechosłowacji odbyło się spotkanie młodzieży Polski, Czechosłowacji i NRD.

W tym roku wcześniejsi niż zwykle wyruszył redykuowiec z Podhala w Bieszczady. Do wagonów załadowano 50 tysięcy owiec.

W młodzieżowych obozach 20-lecia, które poprzedza 40 tysięczny Zlot Młodzieży weźmie udział 25 tysięcy młodzieży.

W tegorocznych imprezach Dni Oświaty, Książki i Prasy drukarze obchodzą po raz pierwszy swoje święto. Warto z tej okazji przypomnieć że pierwszym drukiem jaki ukazał się w Polsce w 30 lat po wynalezku druku przez Gutenberga, czyli w 1474 roku był kalendarz astronomiczno-astrologiczny wydany w krakowskiej oficynie Kaspra Straubego.

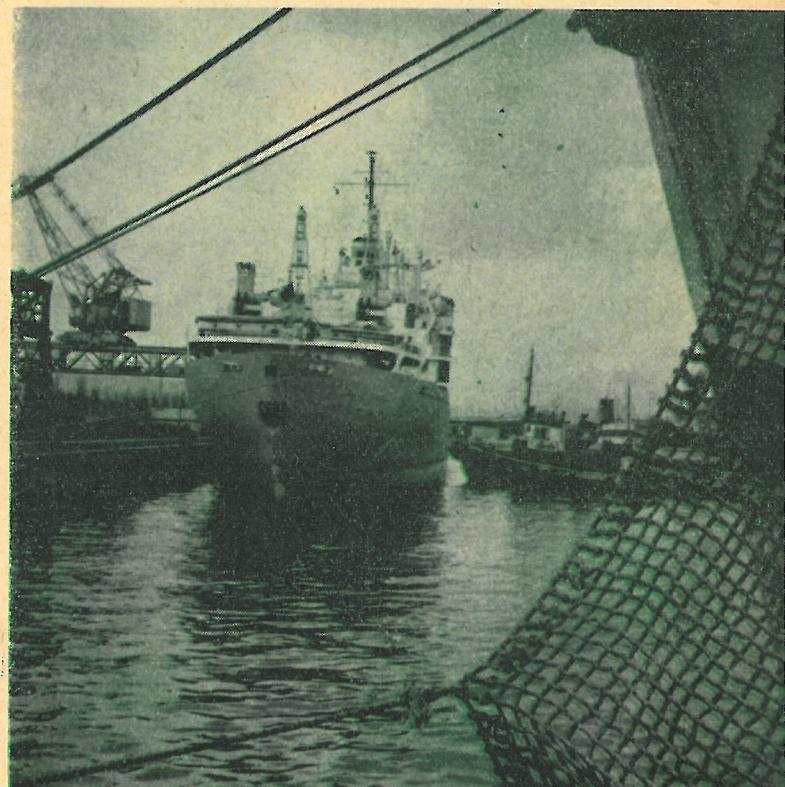
W USA eksplodował w powietrzu samolot pasażerski. Zginęły 44 osoby.

19 maja rozpoczęły się egzaminy maturalne. Przewiduje się, że licea ogólnokształcące ukończy w tym roku 62,5 tys. absolwentów, technika zawodowe oraz licea pedagogiczne — 48 tys. a technika dla pracujących 28,5 tysięcy absolwentów.

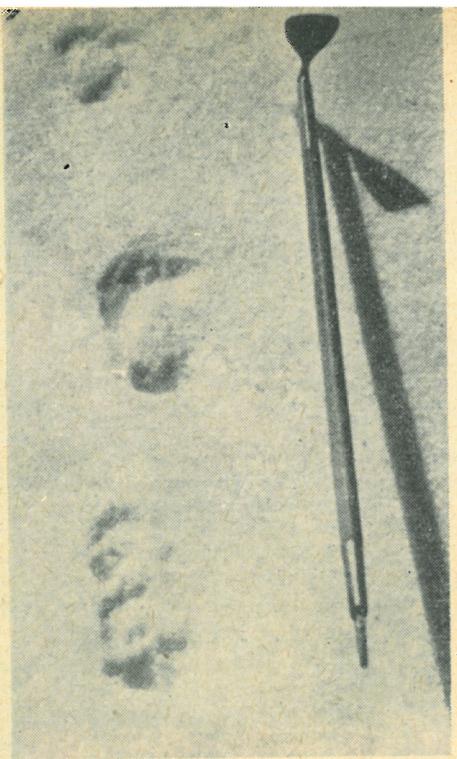
W okolicach Zakroczymska pod Modlinem odkryto nowe miejsca masowej kaźni żołnierzy polskich z września 1939 r. Jeńców tych wymordowali Niemcy dlatego, że tak długo i uporczywie bronili Modlinu.

Tegoroczną wiosną w Alpach upiągnęta pod znakiem lawin. Notuje się wiele ofiar, a także zasypywanie miejscowości.

V gdyńskim przystawie

PIOTR KRAAK

PO STOPÁCH YETIHO

Fascinujúce sú dejiny objavovania a poznania človeka všetkých čias. Od pračloveka, ktorý na stenách jaskyň kreslil primitívne obrázky, až po dnešných vedcov a objaviteľov.

Od najdavnejších čias skúmatelia pradín, bezprestania, krok za krokom tápali pospiatky pozdĺž cest zasypávanej pochybnými pieskami dejín, ktorou voľakedy kráčalo ľudstvo vo svojich počiatkoch.

Už pred pol miliónom rokov vystupujú najstaršie ľudské formy. Kostry týchto prvých pradín po prvýkrát boli nadjdené roku 1891 na Jáve. Pomenovali ich pitekantropi. Tito najstarší z ľudí, ktorých doteraz pozná veda, vedeli už obrábať primitívne náradia a používali oheň.

Neskôr, v medziľadovovej epoche (pred 200.000 až 70.000 rokmi), objavil sa pračlovek. Obýval podzemné jaskyne a vedel vyrábať rozličné náradia doby kamenného. Pozostatky tohto človeka boli nadjdené po prvýkrát roku 1856 v doline Neandertal pri Düsseldorfe v Nemecku. Odtiaľ pochádza jeho pomenovanie *Homo neanderthalensis* — neandertálsky človek. Len od okolo 70.000 rokov vystupuje súčasný človek — pomenovaný *Homo sapiens* čiže človek rozumný.

Ale ani dnes nechýbajú senzácie, ktoré ako príslovečný pušný prach vybuchujú, získavajúc si priaznivcov a odporcov. Takouto senzáciou stala sa práca profesora Borisa Poršnieva odhalujúca prvky vedeckej záhady „snežného človeka“ — Yeti. Fragmenty tejto práce, vydanej Akadémiou vied SSSR, boli uverejnené vo februárových „Moskovských novinách“ publikovaných v cudzích jazykoch.

Yeti — tajomný snežný človek z Himalaje. Už neraz šli po jeho stopách. Rekonštruovali jeho výzor. Okolo neho vznikali otázky: čím je? Neznámym zvieracom? Halucináciu? Alebo snad nejakým neobjaveným druhom človeka? Pripomeňme si v skrátke niektoré senzáčne zprávy o „snežnom človeku“.

Roku 1922 Angličan C. K. Howard-Bury vo svojej knihe p.n. „Prieskum Mont Everestu“ rozpráva o stopách, Yetiho, ktoré zbadal. „Pripominali napoly vlčie a napoly ľudské stopy“.

O tri roky neskôr Talian A. N. Tombaži hlásia svetu, že „na ľadovci Zemu v Nepalu, videl spolu so svojimi druhmi nejakú človeku podobnú tmavu, neoblečenú postavu, ktorá šla vzpriamená. Stopy ktoré zanechala, pripominali stopy bosých ľudských šlapají“.

Po druhej svetovej vojne záležitosť Yetiho opäť ožila. Roku 1951 na Mount Everest šla britská výprava pod vedením Erica Shiptona. Zúčastnilo sa jej päť osôb v tom neskorši dobyvatelia najvyššieho štítu sveta: Hilary a Šerp Sen Tensing. 8. novembra výprava došla do doliny ležiacej vo výške 6.000 metrov. Tuna, o 16 hodine uvideli čudné stopy zanechané na snehu. „Boli to stopy veľkých bosých chodidiel dvoch neznámych idúcich stvorení. Na niektorých miestach stopy zreteľne ukazovali, že neznáme stvorenia preskakovali cez úzke štrbinu, záchytávajúca sa na druhej strane prstami. „Samotný Tensing porozprával spolučasníkom výpravy, že voľakedy uvidel zo vzdialosti niekoľkých metrov „obrovské stvorenie s ríšavobarnavou kožušinou a tmavou tvárou, ktoré šlo vzpriamene“. Vyhodnotenie Schipptonom stopy Yetiho stali sa senzáciou na zasadení Geografickej spoločnosti v Londýne.

Jeden zo zoologov. Charles Stonor objavil vtedy vo svätyni v Pangbodže skalp uschovávaný ako tajomnú relikviu. Bola to spracovaná koža z hlavy a podľa obyvateľov Nepalu nachádzala sa vo svätyni už od štyristo rokov. Priemer tohto skalpu činil 8 cm a jeho obvod bol o 11 cm väčší ako ľudský. Niektorí výskumníci tvrdia, že pochádza od „nejakého ľeznámeho, obrovských rozmerov ludoopa alebo dokonca obrovského človeka“.

V nasledujúcich rokoch zprávy o „snežnom človeku“ začali sa pováživo množiť. Dokonca začali sa zjavovať rozprávania na ktorých boli znateľné stopy fantastiky. Náleziska veľkých stôp signalizovali z hôr Tibetu, Severnej Ameriky ako aj z Kaukazu. Avšak stále neboli dostačne dôkazy jestvovania tohto stvorenia. Len prof. Poršniev, vypriadiavajúca sa s lovcomi senzácií previedol analýzu porovnávajúc všetky svedectva o „snežnom človeku“, vyzodujúc vedecké uzáveru.

Medzi okolo tisíc svedectvami, ktoré uvádza prof. Poršniev o Yetim — ktorého vedecký menuje „hominoid“, nášla sa tiež relácia generála vo výslužbe M. Topilského, ktorý asi pred 40 rokmi na vlastnú oči videl sviežu mrtvolu Yetiho. Dialo sa to za dramatických okolností.

„V honbe za utekajúcou bandou v hornej Pamíre, jednotka Topilského došla k jaskyni nachádzajúcej sa medzi ľadovcami, do ktorej sa schovali banditi. Keď začal boj s banditmi a vhodili do jaskyne granát, jeden z banditov vybehhol kričiac, že chce sa vziať, aby len nestrieľali, lebo ľad sa môže zosunúť a všetkých zaživa pochovať. O chvíľu, namiesto slúbeného vzdania sa v jaskyni zazneli výstrely. Skoro súčasne ľad začal sa zosunovať na jaskynu. Stačili z nej vybehnuť tri postavy. V guľometnej streľbe dvaja boli zabité a jeden ranený. Porozprával, že výstrely v jaskyni neboli namierené proti jednotke, ale proti niekoľkým zarasteným bytosťam podobným človeku, ktoré s palicami v rukách zaútočili vo vnútri jaskyne na banditov. Jedna z týchto bytosťí zaútočila tiež na raneného banditu a bola jednou z troch, ktoré vybehli z jaskyne, zabili ju však výstrely a ľad zasypal.“

Po rozhrabani snehu pred jaskyňou našli jedného z banditov a záhadnú postavu, pri ktorej ležala palica z veľmi tvrdého dreva. Opisaná Topilským podrobnej prehliadka ukázala, že to bola bytosť mužského rodu, výšky asi 170 cm, veľmi podobná ľoveku, ak sa nebral do úvahy hustú srst pokryvajúcu celé telo. Tak lekár jednotky ako aj iní svedkovia potvrdili, že to neboli ľovek, ale ani opica.

Už po uverejnení svojej práce prof. Poršniev obdržal početné relácie o nových stopách Yetiho. Člen Mongolskej Akadémie vied, prof. Rinčen hlásí, že v Mongolsku nedávno našli dve lebky zarastených hominoidov. Tieto náleziska ešte raz potvrdzujú jestvovanie v Ázii záhadných ludoopných bytosťí, podobných tým, ktoré stretávame v Nepalu. V lete do hôr Západného Mongolska pôjde expedícia, ktorá možno priláči sa k ďalšiemu odhaleniu tajomstva. Zhrubažduje sa stále viac materiálov a vysunujú sa hypotézy.

Prof. Poršniev prišiel k uzáveru, že „tak najnovšie ako aj dávnejšie náleziska stôp potvrdzujú neandrtálsku hypotézu pôvodu hominoidov. Zisťuje, že v procese pretvarovania sa neandrtálca na súčasného človeka v stádach našich vzdielených predkov konala sa selekcia, eliminujúca bytosť u ktorých prevládal zvierací prvak. To znamená, že nie všetci naši predkovia pretvorili sa na súčasného človeka. Potom nastalo tiež územné oddelenie sa bytosťí viac rozvinutých od neandrtálcov. Tým istým nie všetci neandrtálci vyhynuli. Nemnohé zbytky behom celých dejín sprevádzali ľudí ako ich vlastný tieň, ktorý stale viac sa vzdialoval. Ale keď nevedeli rozvinúť tieto zárodky ľudských schopností, započali opačnú evolúciu. Nastaval zánik schopností používania ohňa a náradia“.

Pri hľadaní Yetiho profesor odporučuje trpezlivosť. „Lebo nejedna sa o to, aby náhodným výstrelem alebo dokonca chytením jedného živého Yetiho, vyhodiť ho z jeho prostredia. Týmto spôsobom nevyrieší sa celá záhada. Treba však vystopovať a pozorovať Yetiho v jeho prostredí“. Len to dovolí rozlúštiť záhadu „snežného človeka“.

V záležnosti Yetiho veda ešte nepovedala posledné slovo. Avšak faktky dokázali, že nejedná legendárna bytosť vymorila sa z hmly a ukázala sa z krve a kostí.

KRAJINA

Začalo sa 28. januára 1825 r. štyri dni pred smrťou Petra Veľkého. Car stačil ešte vlastnou rokou podpísť rozkaz prevedenia výskumov a vedeckých hľadní na neznámej vtedy Sibíri a na „oblastiach, ktoré môžu s nimi hraničiť“. Tento rozkaz bol počiatkom početných výprav pod spoločným vedením ruskej Admirality a Akadémie vied. Boli to najväčšie badania, aké sa v tomto období prevádzali na svete.

Jedna z takýchto výprav objavila Aljašku. Pohla sa z Petropavlovска na Kamčatku 4. júna 1741 r. Viedol ju Vitus Jonasson Bering, dánsky plavec a objaviteľ v službe cára. Získal si slávu tým, že roku 1728 prešiel križom Kamčatku, preplával úžinu, neskôr pomenovanú jeho menom a potvrdil za Semionom Dežnievom, veľkým ruským cestovateľom 17. storočia, že Ázia nie je pevninou spojená so Sibírou.

Lod, ktorou plával Bering objavoval Aljašku menovala sa „Sv. Peter“ a jeho zástupca Alexej Iljič Čirikov plával na druhej — menujúcej sa „Sv. Pavol“.

Bering v kročíl na pôdu Aljašky 31.7.1741 r.

Lod, Čirikova rozdelila sa s loďou Beringa počas búrk na morí behom plavby smerom na Aljašku. Lode nenadviazali spojenie a Čirikov pristal na Aljašku v polovici júla na mieste, ktoré sa nikdy potom nedalo ustaliť. Domordoci — Indiáni privitali ho výkrikmi „Agai, agai“. Bol to prvý styk bielych dobyvateľov s ľudmi obyvateľstvom.

Clenovia obidvoch posádok zanesli na Sibír zprávu o objavení novej pevniny — Aljašky.

Po vedeckých pohli sa obchodné expedície. Kupci hľadajúco kožušiny prichádzali do južných riečov Aljašky. Roku 1784 Šelechov založil prvú koloniu ruských osadníkov na ostrove Kodiak. Po nich prichádzali iní až r. 1805 v meste Sitka vznikla Rusko-Americká Spoločnosť, ktorá obdržala koncesiu od carskej vlády na explačiaciu celého územia. Bol to vlastne monopol na obchodovanie kožušinami na území celej Aljašky a Spoločnosť prakticky tam vládla. Ako vypadal ten

KINO V ZELOVÉ

Od samého počiatku je tento klubovní biograf veľmi obľúben a zájem o něj neslábnoucí. Malý sál, v nímž je naťaženo 80 sedadel, musí obvykle pojmiti asi 180 osob. Niekteré filmy, napríklad o M. J. Husovi, o Žižkovi alebo Roháči z Dubé byly mnohokrát promítané, aby všichni zájemci byli spokojení. Zvláštni složkou promítania sú filmy pro deti. Kromě české národnostní menšiny navštěvuje biograf celkem početné publikum polské. Existuje zde tedy nové pole, poskytujúce motivity pro společné počinání. A výsledkom této iniciatívy je, že zimní sobotní a nedělní večery nejsou ani dlouhé, ani nudné. V klubovní místnosti naleznou občané zajímavý program, jenž dopĺňuje normální práci uměleckých souborov, ktoré zde cvičí akeľ vzhodne zpestri chvíliku nad novinami alebo společenskou hrou.

Hlavním pramenom filmů pro Zelov je Československé kulturní středisko ve Varšavě, které disponuje velkou a vždy aktuální filmotékou a dále lodžský „FILMOS“. Kromě biografu je v klubovní místnosti zainstalován také televizor. Tuto zelovskou iniciatívu, jejíž zásluhou je vlastní kino, náleží ohodnotiť ako velmi prospěšnou. Steinou potřebu pocití také Spiš a Orava. Také tam by byl takový promítací aparát s nadšením uvítán. Jeho působení by bylo ještě masovější, poněvadž tato oblast stále ještě trpí nedosycením a touhou po stříbrném plátně. Také prostředí je značně početnější. Doufajme, že v brzkém budeme moci napsat o tom, že také na Spiši a Oravě hasne světlo v oknech kulturních místností a do tmy svítí stříbrné plátno.

ÚPADOK

Posledné dni vojnevej povíchrice. Na hitlerovskú armádu valí sa porážka za porážkou. Do hitlerovo hlavného stanu v Berline odviedal prichádzajú jóbové zprávy. V nedeľu 29. apríla 1945 prišla tiež zpráva o smrti verného spojence, Mussoliniho a jeho milenky. Uverejňujeme krátke opis udalostí, ktoré predchádzali koniec vodec „čiernych košeli“, po ktorých pomenovali talianskych fašistov.

Rok 1943 bol pre Taliansko rozhodujúci. Viac ako dvadsať rokov trvajúci režim Mussoliniho našiel sa na pokraji úpadku. Stalo sa jasné, že porážka sa blíži rýchlymi krokmi. Vrene nie dosiahlo kulminačny bod.

Súčasne s neúspechmi Nemcov na východnom fronte, na kráľovskom dvore prchla viera v neporaziteľnú silu spojencu. Namiesto ziskov, vojna prinášala len straty.

Talianski priemyselníci a finančníci spoločne s kráľovským dvorom robia všetko, aby zachránili čo sa len dá a vysíli zdravo než bude neskoro, boja sa hnevnu ľudu ktorého už nikt a nič nazadriží. Separujú sa od doterajšieho partnera. Hľadajú nového. Pripravujú sprisahanie na čele ktorého stojí bábkový talianský kráľ Viktor Emanuel III. Šéfom novej vlády robia bývalého hlavného veliteľa talianskej armády, maršala Piero Bagdolio.

O zachránení vlastnej kože začinajú pomyslať aj niektorí fašistickí činitelia. Medzi nimi Dino Grandi conte Di Mordano — jeden z popredných vedcov talianskeho fašizmu. Popiera ho za Mussoliniho gróf Ciano a iní.

24. júla Veľka fašistická rada schvaľuje votum nedôvery k Mussoliniemu. Odovzdáva velenie armády kráľovi. Duce sa nezmieruje s porážkou. Na druhý deň o 17 hodine ide na rozhovor s kráľom. Do dnes nikto nepozná obsah tohto rozhovoru. O dvadsať minút neskôr kráľ osobne odpovedá Mussoliniho k východu, na rozlúčku podáva mu ruku. Mussolini nasadá do auta ... dozvedá sa, že

je zatknutý. Obklopený karabiniermi je prevezený na odľahle miesto. 12. septembra oslobodí ho skupina vysadkárov SS pod velením standarführera SS Otta Skorzeného.

Nova vláda Badoglia vznikla 25. júla a ihneď začína vyjednávať so spojencami, ale zároveň Badoglio sa usiluje obdržať súhlas Hitlera na vývedenie Talianska z vojny. Nejasná situácia trvá až 45 dní. Tento odklad Hitler využíva na koncentrovanie nemeckých vojsk v Taliansku. Do Italie sú bleskove stahované nové nemecké divízie. Obsadzujú kľúčové strategické pozicie. Ihneď začínajú odzbrojovať jednotky Armiry, internujú vojakov a dôstojníkov.

8. septembra Taliansko prestáva bojať, ale Wehrmacht už je pripravený na akcie. Hitler pripravuje nový štátny prevarat. Kráľ, Badoglio a jeho vláda utekajú do Pescary a tým istým odovzdávajú Taliansko do rúk hitlerovcov. Prakticky je to koniec nezávislosti Talianska. Nemecké divízie obsadzujú krajinu.

15. septembra Duce vyhlasuje cez nemecké rádio návrat k vláde. Vytvára novú republiku Salo, ktorej názov pochádza od malého talianského mesteca, zvoleného z nutnosti za sídlo vlády. Bol však už len žalostnou bábkou v rukách Hitlera, ktorý mu nedovolil ani len návrat do Ríma.

Pokúša sa odbudovať talianský fašizmus avšak beh dejín druhej svetovej vojny bol rýchlejší. Rok 1944 niesol výrazstvo antifašistickej koalície na všetkých frontoch. Celé Taliansko započalo partizanský boj proti nenaviedeným okupantom a vlastným fašistom. V Ríme vznikol Ústredný výbor národného oslobodenia, ktorý riadil boj partizánov.

Partizáni Grupi d'Azione Patriottica — Skupiny vlasteneckých akcií vyrastajú na polmiliónovú armádu. V apríli 1944 roku v Salerno z iniciatívy vodec Talianskej komunistickej

strany Togliattiho je vytvorená vláda Národnej jednoty ktoréj členmi sú predstavitelia šiestich antifašistikých stran Talianska. Prvým štátom, ktorý uznáva novú vládu je Sovietsky svaz.

Jar roku 1945 niesla so sebou sloboду pre Taliansko a súčasne konečný úpadok Musoliniho. 9. apríla spojenci začínajú novú ofenzívnu a 24. apríla v okupovaných mestách severného Talianska prepuká celonárodné povstanie. Mesto za mestom, vbovod za obvodom sú oslobodzované partizánmi.

V Bologni, Janove, Toronto, Miláne a v celom severnom Taliansku vládu

O niekoľko hodín neskôr štáb partizánskej brigády Garibaldího v Miláne dostáva zprávu: Mussolini chranený jednotkou SS uteká smerom k švajciarskym hraniciam. Štáb sa rozhoduje bleskove. Mussoliniho a Kláru Petacci je treba chytiť a v súhlase s rozhodnutím partizánskeho súdu popraviť. Rozkaz vykonania úlohy obdržal plukovník Walter Audisio — „Valerio“.

27. apríla kolóna nákladných áut SS blíži sa k švajciarskym hraniciam, v jednom z nich nachádza sa Mussolini a Petacci. Sú už na perifériach mestečka Musso, ale tunu čaka na

DUCE

preberali výbory Národného oslobodenia. Nemecké armády panicky sa snažia preniknúť na sever, utieť pred obklúčením. Všetky cesty a prechody boli však uzavreté partizánmi. Všetko čo nastalo potom bolo len kapituláciou nemeckých oddielov na splátky

26. apríla republika Mussoliniho prežíva svoj posledný deň. Na zasadanej rade ministrov talianskej republiky Salo, maršál Graziani hovorí o aktuálnej situácii na najbližšom fronte. Naraz zasadanie prerušíce zpráva o kapitulácii Nemcov v Taliansku. Mussolini zúri: „Už mám z Nemcami nič nespája. Sú zradci! Päť rokov nás menovali zbabeľami. Pôjdem im vynadať. Cakajte, ešte sa vrátim“ — volá.

Duce však sa už nikdy — nevráti. Rýchle sa prezlieka do nemeckej uniformy a balí najcennejšie veci. Do aktovky ukladá dôklady. Berie so sebou svoju milenkú Kláru Petacci a beží k kolóne aut SS, ktorá naň čaka. Kolóna sa pohla na sever.

nich pasca. Partizáni ležia nepohnute až prvý automobil vošiel na dostrel. Nocou zaznel trestok série automatu... Automobil prudko odbočil a celou silou vrazil do prekážky. Cesta bola uzavretá. Zvádzajú krátky boj, Nemci kapitolujú. Partizáni prehliadajú autá. Mussolini a Klára Petacci usilujú sa skryť pod dekami. Márne. Poznali ich a uväznili.

Z mestečka Musso bývalý diktátor Talianska bol odvezený do dedinky Dongo nad jazerom Como a tam na sviatini 28. apríla Benito Mussolini a Klára Petacci počuli rozsudok smrti. Boli zastreleni pod múrom Villa Belmonte na ulici 24. mája. Rozsudok vykonal plukovník Walter Audisio — „Valerio“.

Po uložení do hrobu, mŕtvolu Mussoliniho našli a vykradli neofašisti. Len v máji roku 1946 polícia našla jeho hrob.

Štatariálny partizánsky súd ušetril tvorca talianskeho fašizmu od norimberského procesu.

DOBRODRUŽSTIEV

obchod s kožušinami a ako na tomto pozadí stvárnovali sa pomery s Indiánmi obývajúcimi Aljašku ilustruje nasledujúce rozprávanie.

Skupujúci kožušiny kupec dozvedel sa, že Indiani v zálive Cooka majú obrovské zásoby kožuší. Preto rozhodol sa ich navštíviť a hodil kotvu svojej lode pri indiánskej dedinke, počítajúcej 200 obyvateľov.

Skutočne mali nespočetné množstvo kožuší — morských vydier, morských levov, nehovoriač už o sväzkoch liščích, rysačích, hranostajových... Kupec zistil, že nepodarí sa mu nakúpiť celý tento tovar napoly zadarmo a vypočítal, že nekúpi kožušiny za to, čo mohol Indiánom ponúknut. Preto usporiadal vefku hostinu pre celú dedinu. Indiani sa najedli, opili do nemoty a šli spať. Viac sa nezobudili, lebo pomaly učinkujúci jed, ktorý bol namiešaný do potravín a nápojov priniesol im smrť.

Zanedlho po tejto masovej vražde — písal vo svojej knihe o Aljaške Jaroslav Potocki — nejaká loď pristála pri vymretej dedine. Pred očami úzasmutej posádky tiahol sa príšerný cintorín — 200 mŕtvol mužov, žien a detí v úplnom rozklade, na ktorých sa krmili vlcí, lišky a havrany.

V októbri 1867 r. bola uskutočnená neobvyklá transakcia. Vláda USA kúpila od carskej vlády za 7.200.000 dolárov Aljašku. Rusko ju predalo, nazdavajúc sa pravdepodobne, že skrz konflikty s USA a Veľkou Britániou udržanie tohto terória, ostatne veľmi vzdialého od centra veľkého impéria, bude príliš tažké a veľmi námahavé. Američania neboli vtedy nadšení touto transakciou. Pomenovali Aljašku „šílenstvom Sewarda“ alebo „Jadničkou Sewarda“. Seward bol vtedajším štátnym tajomníkom a spolu so senátorom Sumnerom, predsedom senátnej komisií zahraničných vecí, trval na uzavretí transakcie, ktoréj ani význam ani úžitočnosť jeho krajania nechápal. Vyrobity expedície Kennecotta neboli ešte všeobecne známe.

Robert Kennecott, mladý biológ šiel na 3-ročnú výskumnú expedíciu severo-západného územia USA. Aljaška ho fascinovala. Zobierané ním materiály a poznámky boli opäťovným objavením Aljašky alebo skôr jej bohatstiev: uhlie, zlato, striebro, med...

Vďaka týmto objavom o.i. vybudovali železničnú trať spájajúcu prístav Seward s mestom Fairbanks.

Fairbanks rodilo sa zo dňa na deň. Jeho vznik spôsobilo objavenie zlata v potoku Bonanza istým Felixom Pedro. Začala horúčka zlata, šíle: ý vrah k vysnenemu bohatstvu. Kto prichádzal n.s.kôr, o to menšie mal nádeje, že najde opäťovajúce sa políčko. Príliv obyvateľstva, ktorý mal vtedy mesto, bol počiatkom moderných dejín Aljašky.

Ako vieme — Klondike nenachádza sa na Aljaške len v Kanade. Ale kto vtedy presne poznal hraničné línie! Túžba po zlate bola silnejšia ako všetko ostatne.

Po druhýkrát značný príliv obyvateľstva bol zaznamenaný na Aljaške po druhej svetovej vojne v súvislosti so stavbou vojenských základní. O strategickom význame tohto územia najlepšie vrávi poloha Aljašky v priamo susedstve s Áziou.

Tragické zemestrasenie, ktoré navštívilo tento najväčší štát USA 27. marca 1964 sústredilo všeobecnú pozornosť na ňom — podobne ako to bolo voľaleky pre zlato. Z tých odľahlých dní zostala na strmej skalnej stene v Bielom priesmyku — White Pass — ktorým hľadači zlata šli do Klondike pri Dawson, zvláštna pamäťka: obrovských rozmerov vymaľovaná umrlčia hlava so skripenými hnátkami, a pod ňou veľkými písmenami napis „Soapy Smith“. Bolo to pomenovanie slávneho v období „zlatej horúčky“ dobrodruha, ktorý v Bielom priesmyku prepádal a rabil...

TADEUSZ ROJEK

Dnešná fotografia je z poľskej komédie, ktorá mala na našich strieborných platnach veľký úspech. Udajte názov filmu.

Rozlúštenie posielajte do dňa 15. júna t.r. na adresu redakcie. Cakajú vás knižné odmeny.

ROZEĽUSTENIE FILMOVEJ FOTO-HÁDANKY Z ČÍS. 5/64

Fotografia zobrazovala scénu z poľského filmu režie T. Chmielewského „Gdzie jest generał?“

Knižné odmeny vylosovali:

P. Sojts — Trybsz, W. Gientek — W-wa, K. Altman — ČSSR, M. Mlynarczyk — Cz. Góra, L. Szwarc — Jablonka, S. Kurnat — Jablonka, H. Hornczak — Niedzicka, M. Maćciakowa — Rzepiska.

FILMOVÁ FOTO-HÁDANKA

31. januára 1964 roku na slávno-stnom pošierenom zasadení Celoštátného výboru Fronty Národnej Jednoty vo Varšave, ktoré zahajilo rok 20. — výročia Ludového Poľska rečnil Władysław Kozdra — I. tajomník KW PZPR v Lubline a predseda WK Fronty Národnej Jednoty. Toto je koncový fragment jeho prejavu: „Som hlboko presvedčený, že slávnostné oslavu historických udalostí spred dvadsaťročia, zloženie patričného holdu hrdinstvu a obetavosti tým pokoleniam, ktoré budovali spoločenské podmienky významstva Ludovej vlády, bilancovanie a nie nekritická analýza všetkých oblasti ekonomickejho a spoločenského rozvoja lubelského vojvodstva v minulom období ako aj spontaná masová účasť obyvateľstva na spoločenských činoch budúčini harmonický znejúci program „Roku lubelskej zeme”, ktorý prinesie do života spoločnosti našho rajónu nové hodnoty poznávacie, emocionálne a materiálne a tymto hodnotami obohatí a upevni pod zástavami Fronty bratskú jednotu pracujúcich, uvedomelú tvorivú účasť celej spoločnosti na meniacom život procese, výstavbe socializmu“.

Lubelské vojvodstvo... Prekrásny rajón našej krajiny a asi jediné spo-medzi vojvodských mest, ktoré v období 20-ročia vypracovalo si také bohaté dejiny. Stačí keď pripomenieme,

že v Chełmie Lubelskom bol vyhlásený Júlový manifest PKWN, že v lubelskom vojvodstve vznikla prvá ludová vláda — Poľský výbor národného oslobodenia, že prvým hlavným mestom socialistického Poľska bol Lublin. A lubelska zem územím, na ktorom prvú praktickú skúšku skladali dnes už všeobecné a významné spoločenské reformy.

Už to by stačilo pre neobvyklé uzké spojenie oslav 20.-výročia Ludového Poľska práve s lubelským vojvodstvom. A predsa behom dvadsaťročok Ludia tejto zeme urobili veľa vo všetkých oboroch života.

Aby sme si presne uvedomili tieto zmeny bolo by treba poznať predvojnové podmienky tohto rajónu. Lubelské vojvodstvo patrilo v medzivojnovom období k jedným z najviac zanebaných poľnohospodárskych oblastí Poľska. Bolo vojvodstvom pozabaveným významnejšieho priemyslu. Ludí bez práce v meste, prebytočné ruky na dedine bolo možné stretnúť všade a poznali ich pod spoločným menom — nezamestnaných. Tito Ludia, ktorých počet z roku na rok stúpal, nemali žiadnu budúcnosť. Nie pre nich bol určený blahobyt kapitalistického zriaadenia, nie pre ich synov bola určená jedina v tomto období vojvodstve, katolicka univerzita v Lubline. Táto situácia, ktorej meno je bieda, vyvolávala stále viac revolúc-

ne nálady tak medzi robotníkmi ako aj medzi sedliakmi. Preto na dennom poriadku boli stávky, povstania a demonštrácie. V rokoch okupácie v lubelskom vojvodstve rozvinulo sa najmohutnejšie v celej krajine partizanské hnutie.

Je nemožné spočítanie všetkých útrpení a strát lubelského vojvodstva. Pred vojnou vravelo sa o ním „Poľsko B“, čo patrične vyjadrovalo skutočnosť tohto terénu, s ktorým burzoázia zaobchádzala obzvlášť macošský. Za okupáciu zahynulo tisíc z ruk hitlerovcov 300 tisíc obyvateľov vojvodstva. A hmotné straty štvrnásobne prekročili hodnotu národného dôchodku Poľska z roku 1938.

A preto dnes každý úspech vojvodstva, a je ich veľmi veľa, je treba počítať dvojnásobne. Lebo toľko obsahuje boja a námahy. Na tomto mieste odovzdajme hlas Ludom z terénu vojvodstva.

Robert Ruciński z Annopolu okres Kraśnik vráví o svojej osade: „Vochvíli oslobodenia naša osada bola ruinou. Bolo treba etapmi prinavrátať poriadok a usilovať o rozvoj Annopola. Prvou etapou bolo upratovanie mestečka a odstránenie zaostalości terénu. Druhou, rozvoj obchodnej siete a služieb obyvateľstvu, rozvoj osvetvy a kultúrneho života. Tohto komplikovaného procesu zúčastnili sa všetci: inžinierí a rolníci, ženy a škol-

LUBELSKÉ ZNAKY ZVIERATNÍKA

ská mládež, stranici a nestranici. To čo vzniklo pomohlo uveriť vo vlastné sily a možnosti“.

Čo praktický znamenajú tieto slová Roberta Rucińskiego? Bolo by treba dlho spočítavať Annopolské veno 20.-výročia... Lebo predsa bolo opravených a obnovených dvesto obytných domov a hospodárskych stavieb. 90 percent budov obdržalo ohňovzdorné strechy. A stovka domov nové ploty. Na námestí nestraší už dnes jarmok. Zasadene stromky dávajú tieň. Kričky a kvetinové hriadiely skrášľujú centrum osady. Hodnota spoločenských činov pri usporiadavaní osady prekročila 650 tisíc zlých. Za 7 miliónov zlých buduje sa obchodný dom. Bude v ňom dvadsať rôznych obchodných stánkov, reštaurácia a kaviareň. Je tiež treba pripomeneť ekonomickú priemyslovku, dennú a večernú, klub mládeže knižnicu, čítáreň... Nahromadili sa behom tých dvadsať rokov annopolské úspechy. A predsa východiskom boli ruiny.

Poďme teraz inde, do historického Chełma Lubelského a odovzdajme hlas Januszovi Papužínskemu — katolíckemu činiteľovi z tohto terénu: „Veľmi fažko je rozprávať, keď nemáte toho veľa čo chcete povedať. V opačnom prípade možno rozprávať veľa a

bez fažkosti. Ale vtedy, keď chcete veľa povedať, začať je fažko. Chełmskí rajón a mesto Chełm patrili medzi najzanebannejšie rajóny lubelského vojvodstva a Poľska. Tento rajón už neboli „Poľskom B“ ale „Poľskom C“. V poslednom čase prežili sme obrovský skok, obrovské zmeny, ktoré sú už viditeľné. Rozvinul sa priemysel, máme žiarivkové osvetlenie, autobusy, nové cesty, krásne ukážkové obchody. Mali tiež miesto zmeny — a to je najdôležitnejšie — ktoré sa nedajú prepočítať na zlote. Sú to akcie z oboru hygieny, zdravotníctva a iné, ktoré smerujú napr. k sníženiu úmrtnosti kojencov“.

Ešte jeden hlas, ešte jedna ilustrácia úspechov dvadsaťročia. Ludia recitujú bez papierov z tribún o zmenách, vŕavia číslice s vypočítaním každého groša, diskutujú podujatia v kalkulácii s presnosťou na meter. Je to možné len preto, že všetky tieto premeny nastali behom jedného pokolenia. Všetci poznajú tiež príčinu, pramene a podmienky, ktoré ich zrodili. Tam majú svoj pôvod opakujúce sa slova vdakujúc Ludovej vláde, konkrétnym Ludom, ktorí začínali s iniciatívou a stali na čele tých, ktorí menili ich na čin. Napríklad vedúca lekárne v Łopienniku v chełmskom rajóne pričinila sa k organizovaní pohovorov o zmene konvenčnej výživy. Dnes v tomto rajóne ze-

miaky a boršč nie sú stálym a jedným, z mnohých jedál, ktoré vedia pripravovať gazonné. Skupina osôb z dedinského výboru FJN v osade Turbin vytvorila v dedinke, ktorej obyvateľstvo počíta niečo viac ako tisíce osôb podmienky pre vznik kanalizácie vodovodov. Bolo tam vybudované zdravotné stredisko a dom osobnej hygieny. Takto by sa dalo citovať do konečna.

Vo výsledku týchto zmen zaostalo lubelské vojvodstvo zmenilo svoju tvá. Dnes je rajónom poľnohospodárskej priemyselným. Má niekoľko dôležitých závodov klučového priemyslu. Priemysel a stavebnictvo lubelského vojvodstva zamestnavajú už nie 17 000 osôb ako roku 1938 ale viac ako 11 000 tisíc. Vznikli a rozvíjajú sa nové mestá — Świdnik, Kraśnik, Fabryczna Poniatowa, Rejowiec Fabryczny. Staré pamätirodne mestá prežívajú tiež v dobie svojej druhej nádhery. O obduvaní Lublina a lubelského Starého mesta už sme písali v „Živote“. Dnešným takým mestom — ktoré je zároveň vo svete — a ktoré si zachoval úplne renezančný charakter, je Zamość. Vznikol v rokoch 1580-1600 iniciatívou kancelára Jána Zamoyského. Hlavným staviteľom bol taliansky architekt Bernardo Morando. Dnešným môžeme obdivovať obduvané a

TRAMPOTY MLADÉHO DEDUŠKA

Strelili sme sa s Alexandrom Vasilijevičom v jednej tichej arbatskej uličke v ten čas, keď sa zapáľujú v oblokoch svetlá, ale ulice sú ešte opadené modravým oparem skorého jesenného večera. Isiel vyravnany krokom starého vojaka a tisol pred sebou kočiarik, v ktorom pokojo odychovalo miniatúrne stvoreniatko, zabalené do perinky, previazanej stuhami.

— Saša, to si ty? — spýtal som sa.

— To teda myslím, že som, — odvetil mi svojim mohutným basom. — A vari to nie si nakoniec ty, Koľja?

— Akoby nie, pravdaže som to ja!

— No takéto niečo!..

Pobozkali sme sa a dlho sme si navzájom búchali po pleci, pretože sme nevedeli, ako začať reč po takom dlhorčnom odlúčení.

— Však ty si bol vždy orol, Saša...

— A ešte ty!

— Ako sa mi vidí, ty si orol ešte aj teraz...

— Čože orol, to by som bol, ibaže s ošklbanými krídłami...

Pozri... Ako vidíš, chodím s kočiarikom...

— To je tvoj?

— Čiastočne môj, ale nie celkom. Vnuk!

— Ty máš vnuka?! Ale prosím ťa ak sa nemýlim, nemáš viac ako štyričasťosem! A už dedo!

— Veru. Dedo.

— Tak to je Nastasia Fjodorovna babbou?.... A Lálinka, twoja dcérka, tá pehavá žabka s vrkôčkami, tá že je mamkou?

— Čo sa dá rôbiť, človeče. Deti strašne rýchlo ostarievajú...

Zasmiali sme sa. Násť smiech zobudil stvoreniatko — dalo sa do plácu práve takým nejakým basom, ako bol deduškov.

— Noňoňo, čože, čože? — zašúšal poplašene mladý deduško, sklonil sa nad kočiarik a lúskal prstami.

Vnuk sa očarene zadíval na deduškove kúzelné gestá a blažene sa usmial.

— Más dozaista radosť — pýtal som sa.

— Nuž, keď sa to tak vezme — to vieš, že mám. Ibaže v dnešných časoch byť deduškom je dosť zložitá vec.

— Čo by na tom bolo zložitého? — čudoval som sa. — Tvoje povinnosti sú vcelku minimálne.

— Moje povinnosti, že sú minimálne? Človeče! Až budeš dedom tak to poznáš. Tvoj Seriožka sa ešte neoženil?

— Tvrdí, že do tridsiatky sa žení nebude.

— Ale to sú reči! — presvedčene podotkol Alexander Vasilijevič. — To hovoria všetci. Tá moja tiež hovorila, že sa prv nevydá, kým nedokončí vysokú. Babin širák! Vydala sa. Prišla jedného krásneho dňa z fakulty, položila sa laksami na stôl a vyhlásila, akoby sa nič nebolo stalo: „Tata, mama, ja som sa vydala!“ Mama už-už že sa rozpláče, ja som iba vyvalil oči. „A čo je to za jeden ten nezdopovedný chlap?“ „Nijaký nezdopovedný chlap, to je kolega z fakulty, zo štvrtého semestra.“ „Ten naježený?“ „Nijaký naježený. Vova Sínincin.“ „No veď vravim, ten naježený. Ja mu hlavu odtrhnem tomu ničomníkovi!... Miesto toho, aby ste študovali, nemáte nič lepšieho na robota, len vymýšľať, ako si chytrou urobiť známost!“ No dcérečka si hned založí ruky vbok a spustí: „A keď ste sa vy brali, kolkože si mal rokov? Dvadsať jeden! A môj Vovoška (už z neho bol Vovoška) má dvadsaťtri!“ Tak sme s Nastasiou Fjodorovnou stíchlí ako obarení a na druhý deň už som zbijal prepážku a robil som z jednej izby dve. Ten môj nebeský zaf mi pri tom pomáhal, držal klince v zuboch a dva razy sa dokonca pokúsil tuknúť kladivom, ibaže vždy bezúspešne — do prsta.

„Vedť ty nič nevieš, Sínincin“, namietal som, „a to si vravíš zaf?“ A on na to: „Toto nás na fakulte neučili“. „To je teda veľká škoda!“ posadil som ho.

No budže. Zabývali sa a začali zakladať rodinu. Moja Nastasia vždy v nedeľu piekla pre zafu pirožky a ja som v kúte šomral na tému, že výdavky sú čím ďalej väčšie a príspevok od zafy celkový nijaký. Ale aj tak som mu dal svoj starý oblek, takmer som ho ani nemal na sebe, nech ho dofahá, anciá jeden! Mladým sa žilo ami v rozprávke. Upratuje Nastasia Fjodorovna, bieližň do práčovne nosí Nastasia Fjodorovna, posteľ zastielia Nastasia Fjodorovna. Tí dvaja sa iba najedia a hurá na fakultu. A z fakulty do divadla alebo do kina.

V zákonitom čase prišiel na svet tuná tento chlapík, krikľuň, tento peknušky štoplíček...

Na tomto bode preruší Alexander Vasilijevič svoje rozprávanie a opäť zaluskal prstami, zašúšal: „Noňoňo, čože, čože?“ ačkoľvek, úprimne povedané, to ani nebolo treba: štoplíček si pokojo ležal v kočíku a zdalo sa, že veľmi pozorne načúva dedovmu rozprávaniu.

— Tak teda, — pokračoval Alexander Vasilijevič, — odrazu bol v domácnosti vnuk! Môj ty bože, mal si vidieť, čo bolo potom! Plienky, osušky, perinky — to všetko sa večne perie a večne suší v kuchyni. Príbužných sa k nám poschodiło, neporátať. Aj moja sestra tam z toho zapadákovala sa osobne poteší pohľadom na vnuka. Sčista-jasna sa vynoril, ani neviem odkiaľ, môj novopečený príbužný, Lálin svokor, Sinicin starší — taká osoba s hlasom ako hrom, s večnou fajkou v zadymených fúzoch — deduško číslo dve.

Ked opadla vlna jasajúcich príbužných, nastali radosti všedných dní. Moja Nastasia Fjodorovna je okolo vnuka vo dne v noci a mňa ako by nikdy nebolo bývalo. A keby len to: ale človek príde z práce a nepočuje iné ako! „Chod kuknúť, či neplačie!“ „Už tie plienky uschli?“ „Po hraj sa s ním trocha, povaruj ho...“ No čo ti budem rozprávať, šťastní rodičia nepohli pre dieťačku ani prstom, všetko moja žena a ja. Lála, dievčisko sprosté, dieťa ami nenadájala; vraj, každi mi to postavu! Zaf sa na mňa rozkrikuje: „Deduško, nedošli by ste po mlieko?“ „A ty čo, ty nemôžeš?“ „Ja musím drieť na zápočty!“

To sú teda veci, Koľja! Takýmto činom by som ja vedel priviesť na svet hoci dvanásť potomkov, to by potom nebol nijaký problém! A potom príšla jar a hnali ma, osla trpezliivého, aby som zháňal letný byt. Čo som teda absolvoval, to sa nedá vyličiť! Tam je vlhko, tam je veľmi sucho, tu je málo stromov, tam ich je priveľa... Vrávím zaťažené: „Čo keby si sproboval hľadať sám?“ A on vraj: „Ja v tom nemám nijakú skúsenosť,“ A bol som hotový!

Konečne sa letný byt našiel a začalo sa sfahovať. Lenže kto sa sfahoval? Myslíš si, že mladí milujúci rodičia? Kdeže, ja s Nastasiou Fjodorovnou! A pravdaže, vnuk s nami. Rodičia sa pobrali do kúpeľov; akože by nie, sú výčerpaní rodíčovskými povinnosťami, nuž im fakulta dala poukazy. Vraj potrebujú čerstvý vzduch... Akoby som ja nepotreboval. Ja už môžem ísť do starého železa.

„To je blaho, keď má človek takých mladých rodičov!“ povedal ktorýsi deň môj zaf a rozvaloval sa pritom na gauči.

„To si myslím! Chcel by som vás vidieť, keby sme so ženou mali sedemdesať... V špinie by ste sa dusili, dieťa by ste nechali skapati...“

Nie, nie, Koľja, nedá sa nič robiť: ešte rok, až dokončia tú vysokú a potom berte sa z domu! Chodťte si, kde chcete. Už toho mám po krk. Chodťte si hoci dobývaj diamanty do Jakutska alebo do tajgy stavat nové mestá. Vyženiem ich, rozhodne ich vyženiem.“

— A vnuk?

— Čo... vnuk?

— No kam pošleš vnuka? Aj toho do Jakutska?

— Vnuka im predsa nedám! To nech ich ani nenapadá! To by tak bolo! Vnuk ostane u nás...

— A myslíš, že im to bude vyhovovať, tým mladým milujúcim rodičom?

— Tým? Tým to určite bude vyhovovať. Ja už do nich vidím! Budú náramne spokojní. Vnúčik je náš! My si to so ženou bez neho už ani nevieme predstaviť.

A deduško sa znova roztancoval okolo kočiarika:

— Noňoňo, čože, čože?“

Za našimi chrbtami sa ozval melodický ženský hlas:

— Otecko, už je čas ísť domov! Míšenka by prechladol!

Bola to Lálinka — dospelá dáma s rozosmiatymi očami, oblečená do čohosi módneho a pestrého: ani stopy po niekdajšej pehavej žabke s vrkôčkami.

Zoznámte sa, moja dcéra, — pochmúrne povedal Alexander Vasilijevič. — Ty ju nepoznávaš? Ako by si ju poznal, ja už tiež nepoznávam... A ľala, aj môj takzvaný zaf, Vevolod Sínincin. Venuj mu láskave svoju priazeň...

Potriašli sme si rukami. Zaf si ležérne pohvídzoval.

— Kdeže? — pýtal sa Alexander Vasilijevič.

— Na koncert, otecko...

— A potom na návštevu, — dodal zaf. — Tak dovi, otecko! Starká, ide sá!

Chytil Lálinku pod pazuchu a zahli za roh.

— To vyváľuješ oči, čo? — povedal Alexander Vasilijevič, zmrkajúc na mňa. — To nie je život, to je rozprávka... Ale teraz už aj k nám. Žena bude mať veľkú radosť. Len musíš dávať pozor, aby si jej nepovedal stará mamka, to by sa urazila. Tak a ide sá! — zavolal junáčky a oprel sa do kočiarika.

Vnuk spal a pri ústkach mu svietili blažené blinky.

(„SLOVENKA“)

HORE:
PAMÄTIHODNA
RADNICA
V
ZAMOŚCIU
NAEAVO:
FRAGMENT
MODERNEJ
CEMENTÁRNE
V REJOWCU,
LUBELSKÉ
VOJVODSTVO

konštruované, jediné tohto druhu meno s krásnym námestím obklopeným domami s podtieňami, týčiacou sa radnicou so štíhlou vežou. Katedrála má jeden z najkrajších renezančných vnútajškov v Poľsku.

Behom 20 rokov Ludovej vlády bolo vybudované v lubelskom vojvodstve nie jedno. Napríklad bolo vybudovaných 882 škôl z čoho 80 škôl pomníkov Tisícročia. Bolo tiež vybudovaných 19 kultúrnych domov, skoro päťsto klubovní a Ludových domov ako aj veľké vysokoškolské stredisko, ktoré sústredzuje vysoké školy všetkých typov.

Tieto úspechy spôsobili, že OK FJN vyslovil súhlas na vyhlásenie roku 1964 „Rokom lubelskej zeme“ a spojenie tohto s oslavami 20-výročia Eudového Poľska. Obyvatelia Lublina podeliili si svoj „Rok“ na jednotlivé mesiace, z ktorých každý je venovaný inej oblasti hospodárskeho, spoločenského a kultúrneho života. Tam má pôvod názov nášho článku: „Lubelské znaky zvieratníka“. Lebo úspechy lubelského vojvodstva žaria dnes ako súhvezdia. A vďaka úsiliu obyvateľov Lublina a pomoci Ludovej vlády tieto úspechy budú ešte žiarivejšie v rokoch, ktoré očakávame.

MARIAN KAŠKIEWICZ

ZÁHADNÝ ZÁVOJ

Spánok zaberá skoro tretiu životu dospelého človeka. Toľko času je treba, aby regenerovať energiu a sily využité počas práce a každodennej námahy. Počas spánku odpočívame a ak je tento dostatočne hlboký vstávame odpočinutí, schopní ďalšej práce. O čo viac zdravý človek je unavený o toľko rýchlejšie zaspáva, a jeho spánok je o to mocnejší. Deje sa niečo počas spánku? Pracuje nás organizmus?

Ráno vstávame a pripomíname si, že v noci sa nám niečo snívalo. Niektorí vôbec sa o to nestarajú, iní spali tak tuho, že sa na nič nepamätajú. Je však veľa ľudí, najmä starých, ktorí deň začínajú pokusom vykladania sny, ktoré mali v noci. Ešte je dobre keď to boli „dobré sny“, ale často v spánku prežívajú strašné dobrodružstva, v snach ich navštěvujú rôzne príšery a vtedy sá budia so zlými predtuchami. Trápi sa nimi, rozprávajú o nich svojim najbližším a očakávajú nejaké nešťastie.

Viera v sny je stará ako svet. Už obyvatelia starožitného Babilónu verili, že ce-

stou snu privravajú sa im zlí duchovia. Boli presvedčení, že sny určujú ľudské osudy a že je treba sa im podrobniť. Práve toto presvedčenie zrodilo potrebu vykladania sny. V Babilóne zaobrali sa tým predovšetkým knází. A vtedy vznikli prvé knihy, obsahujúce vykladanie sny. Ešte sem tam strašia po dnes v podobe tzv. „egyptských snařov“. Taktiež Egypťania sa nazdávali, že v spánku privravajú sa im naprirozené sily. Avšak mali to byť — na rozdiel od babilónskych — dobré sily, prejavujúce starostlivosť o ľudí, oznamujúce im rozkazy alebo výstrahy bohov.

Medzi niektorými kmeňmi Južnej Ameriky do dnes vládne mienka, že všetko čo sa snívalo, malo by byť uvedené do života. Iné pripisujú snom nadprirodzený, mystický význam, vyvodzujúc z nich praktické uzávery. Preto ak sa niekomu snívalo že spáchal zločin, mal by byť potrestaný...

Žiaľ, pozostatky týchto primitívnych pover potlkajú sa medzi nami podnes, napriek tomu, že veda vysvetlia už mechanizmus vzniku sny. Dnes už určite vieme na základe podrobných vedecích výskumov, že sny sú len odrazom toho čo prežívame, o čom myslíme v bdelom stave.

Preto neexistujú „prorocké sny“. Neexistujú dobré alebo zlé predtuchy vyvolané sny. „Kvitnúce maky“ neznamenajú klebety, „mäso“ — nemoce a „makárky“ — vždy bohaté a dobré jedlo — ako sa to snažia vysvetliť zožitnuté a zaprášené snáre. Lepšie pouvažujme, čo o tom vraví moderná medicína.

V spánku pracujú mozgové buňky. Avšak ich práca je otupená, oslabená. Sú však schopné odoberať vonkajšie impulzy a tiež pozostatky dojmov ktoré prežívame v

bdelom stave. Ak spánok nie je príliš silný, na tomto podklade vznikajú sny. Prameňom sny môže byť tak to čo sa deje okolo nás keď spíme, ako aj to čo sme prežili, o čom sme myslí, alebo čo sme počuli v bdelom stave. Toto mohlo mať miesto po sledne alebo veľmi dávno. Môžu to byť útržky rozhovorov, rozprávaní, ktoré sme počuli, prečítaných novín alebo kníh, úryvky myšlienok atď. V bdelom stave nemuseli sme to ani spozorovať zaujati prácou, ale v mozgových buňkach bolo to „registrované“ a vrátilo sa počas spánku.

Práve tým dá sa vysvetliť, že obsah sny vidí sa v obyčajne nejasný, zamotaný a plný protikladov; úryvky sny vidí sú menlivé, rýchle ustupujú miesto iným. Pamätáme obvykle len to, čo sa nám snívalo pred samým prebudnením. Počas hlbokého, tvrdého spánku sny vidí sú vobec nevystupujú. Preto sny obyčajne trápia ľudí starších alebo spiacich slabovo, nekludne. Podobne pri hlbkej chirurgickej narkóze sny vobec nevystupujú, ale v čase prebudnenia sa z nej, obsah sny je veľmi bohatý.

Nakoľko sny reakcie môžu pochádzať z rôznych mozgových buniek stáva sa, že v spánku „vidíme“ dokonca zomrelých, vyslovujeme nejaké jednotlivé slová nev比亚zané sebou, zriedkavo je vobec robíme pohyby, ktoré majú súvis s tým, čo sa nám práve sníva atď. Pamätajme však, že sny a sny vidí sú sú žiadnym nadprirodzeným ani mimoriadnym javom, nie sú tiež nejakým iným, odlišným životom ľadovca, ktorý je možný len v spánku. Prejavujú sa len následkom činnosti nervového systému v spánku, toho istého systému, ktorý v bdelom stave nám tak výborne slúži.

— Dosť! — skrikla som. — Dosť, s tou ženou ti v nijakom prípade neradím sa oženit.

Dal mi za pravdu a začal hľadať k ženitbe iné dievča. Ale mesiace sa míňali a Roman sa pre žiadnu nemohol rozhodnúť, pretože s každou urobil kabelkovú skúšku, a tá vyznala vždy nepriaznivo.

Medzitým k nám pricestovala neter, ktorú by sme už boli radi videli vydatú. Pomyšela som hned na Romana a rozhodla som sa týchto dvoch zoznámiť. Usporiadala som malý tanecneček večierok a pozvala som aj Romana. Predtým som však neteri kupila darček — peknú novú kabelku a starostlivo som dozerala, čo a ako si do nej kladie.

Večierok sa znamenite vydaril. Romanovi sa naša neter veľmi páčila a on jej tiež. Neskor som pobadal, že sa Roman na mňa už chvíľu spýtať pozera a pochopila som, čo by rád. Očami som mu maznačila, že tam — v druhnej izbe... Tam totiž ležala neterina kabelka. Roman sa nenápadne vzdialil a ja som bola pevně presvedčená, že je všetko na najlepšej ceste.

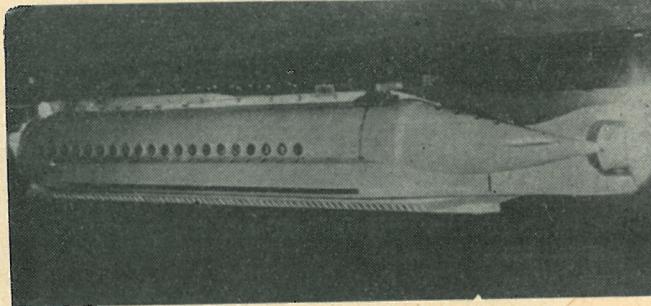
No odrazu vybehol pobúrený do jedálne, na neter ani nepozrel, sucho a urýchlene sa rozlúčil. Bežala som do predizby.

— Co sa ti stalo, Roman?

— Fuj! — vykrikol nazlostene. — Už som videl veľa kabeliek, ale také strašné smetisko ešte nikdy... Rozlámána pudrenka, kúsok roztečnej čokolády, kľúč k sardiinkám, zamotané červeny, vysypané zápalky, staré potvrdenky, roztrhaný notes, polepené, rozbité zrkadielko, vlasy...

— Prepána jah, ty chumaj! — skrikla som pohoršene. — Co sa máš čo pozerať do mojej kabelky?

Na Zenevskom jazere boli prevedené prvé skúšky nového hlbinného vozidla „Auguste Picard“. Skúšobné ponorenie trvalo asi 10 minút. Rádiovú zprávu z vozidla nachadzajúceho sa pod vodou, prijala stanica udržiavajúca s ním styk na povrchu. Vozidlo bolo riadené francúzskym námorníkom. Jacques Picard nezúčastnil sa tejto prvej skúšky jeho hlbinného vozidla.

Pred čtyřmi sty lety přišla do Velkopolska první skupina českých bratří. Osídla se právě v Lešně. Toto město, ležící v Poznaňském, se začalo od té doby slibně rozvíjet. Tuto rozhodující a vskutku závažnou chvíli v dějinách města zdůrazňují od dnešního dne ve svých historických kapitolách všechni průvodci po Lešensku. Kromě členů jednoty českokatolické přicházeli do Lešna také luteráni a kalvinisté. Bydlili zde také Italové a Škotové. Avšak nehnoucí slávu zajistil městu Čech, Jan Amos Komenský, který se sem přistěhoval, byl rektorem lešenského gymnasia a zde také psal svá jedinečná díla a učebnice. Popsal také zbourání Lešna a jeho podání je stále ještě nejhodnotnějším pramenem, z něhož se učí dějinám města z XVII. století všechni historikové. Z jeho díla víme také, že Lešno mělo tenkrát asi 1 600 domů a téměř 15 tisíc obyvatel.

Dnes má Lešno víc než 31 tisíc obyvatel. Uprostřed města stojí lešenská radnice. Je oceňována jako jedna z nejkrásnějších staveb tohoto druhu na Velkopolsku. Nyžší radniční budova byla postavena v 1060 roce a po částečném vyhoření byla po několika letech obnovena italským architektem Pompeo Ferrarim v barokním stylu. Náměstí, uprostřed něhož stojí radnice, se chlubí starými městanskými domy, které se ještě místy zachovaly v původním stavu. Nejjednodušší je dům s podloubím z 1634 roku, z období největšího rozkvětu města. V přízemí domu obchod na obchodě. Na chodnících velkoměstský život. Avšak dnes si všimáme, kromě těchto historických památek, rozvoje města směrem soudobým. Vyrostly zde velké obytné bloky a četné jednorodinné domky mluví o značném rozvoji individuální výstavby. Postačí, když si představíme, že se ve výstavbě nachází téměř 200 rodinných domků. Jsou to nové elementy v ekonomii Lešna. Turisté, kteří si prohlížejí četné památky, současně využívají veškerou modernost a dobré zásobování obchodů, těší se estetickými dojmy, bohatstvím květinových záhonů a trávníků. Jejich pohodlí slouží také dobrý stav silnic a to nejdůležitější — vlivné zacházení. Souhrnem můžeme říci, že se Lešno vymánilo z větrníkových předsudků. Když si bylo totiž v přímém sousedství města mnoho větrníků mlýnů, z nichž některé se zachovaly až do dneška. Traditione nás informuje, že nikdy nebylo větrníků víc než 99. Stý prý vždy vyhoříval.

V LEŠNĚ PO 400 LÉTECH

Nedávno kroužila v našem tisku zpráva, že v rámci Festivalu ochotnických dramatických divadel, který byl uspořádán při příležitosti Tisíciletí polského státu, záci pedagogického lycea J. A. Komenského v Lešně, předvedli hru Komenského „Hra o Diogenovi“. Titul originálu: Cynik Diogenes. Na obzvláštní pochvalu si zaslouží školní divadlo, které připravilo tuto prapremiéru po polsku. Opět tedy obživil lešenský Diogenes, který byl poprvé předveden v Lešně v roce 1640. Takto tehdy napsal o této hře Komenský a jeho slova jsou dnes opakována ve školním představení:

„V oných lešenských dobách. V údolí roku 1640 právě moje hra o Diogenovi byla třikrát na přání mnoha představena... My, jež školy vedeme, neporoučíme žákům, aby herecvi se věnovali, ale radime jim, aby se nebránili před věcmi zábavnými a užitečnými... Mladenci, jimž buďoucnost bohdá velké naděje prorokuje; Věnujte Vám skromný dárek a tolíkéž věřiti chci, že nebude on lhostejný mladým Vaším duším rozkvětajícím... Nejvtipnejší z filosofů, Diogenes, uveden do tyjátru školního, představuje se Vám, aby Vás potěšil všelijakými spanilostmi a radostmi své moudrosti... Pozdravujte Vás; Vaše štěstí si přejíci, z celého srdce svého Vám nakloněný Komenský.“

Překladatel hry Zdzisław Kunstmam napsal v programu: „Příznačné je, že střediskem jinověrců, jejich bezpečným přístavem, bylo v XVII. století Lešno. Tak tedy od roku 1628 zde bydlel a působil jeden z nejvýznamnějších vědců a pedagogů Jan Amos Komenský.“

Byl reditelem školy, v průběhu nejméně několika let přednášel svou arrianou filosofii nejenom pro polskou mládež z osvícených šlechtických rodin, ale také mládež protestantskou, přibývající do lešenské školy z celého světa.

Byl zkušeným vychovatelem a velmi často užíval jako pedagogické metody amatérské výstupy mládeže na scénu.

Tak tedy v Lešně, na školní scéně nebo i na estrádě vystupovali žáci a předváděli zajisté nejenom latinské divadelní hry ale i polské.

Tyto dva časově velmi vzdálené citáty potvrzují nejnovější aktuálnost díla velkého Mistra ale také to, že památka na Něho je tu v Lešně velmi živá. Tedy ne pouze památky takové jak pomník Komenského, malé stavení v němž tiskl svá díla i jiné, ale neustále živý obsah vědění a zásad tohoto velkého člověka.

Školství v Lešně odehrává dnes jednu z nejdůležitějších úloh. Od osvobození se zdvojnásobil počet obecných škol. Počet žáků v těchto školách vzrostl tříkrát a učitelů z 42 v roce 1946 na 155 v roce 1962. Středních škol je 6. Navštěvuje je 2 307 žáků, jež učí 90 učitelů. Více méně stejně vyhlíží získaná informace o odborných školách. Pro nejmladší bylo otevřeno 6 mateřských škol. Situace na úseku osvěty je tedy uspokojující, pozorujeme kontinuování pedagogického odkazu. Dokladem je například inscenace divadelní hry Komenského.

HISTÓRIA S KABELKOU

Môj priateľ Roman by sa rád oženil a pretože mňa považuje za osobu svetaználu a skúsenú, prišiel ku mne po radu. Porozprával mi o dievčine, ktorá sa mu páči.

— Zdá sa mi, — povedal, — že má všetky predpoklady, aby z nej bola dobrá žena. Ale ako sa presvedčí, či sa nemýlim? Ako mám zistit, či je poriadkumilovná, či vie hospodáriť? Vieš, chcel by som takú šikovnú, poriadnu ženu, ako si ty.

To mi zálichilo a začala som tuho premyšľať. Potom som mu dala, priznám sa, rádu dosť zákerňu.

— Počúvaj, môj milý. Až budeš v spoločnosti svojej vyvolenej, snaž sa pod akoukoľvek zámenkou nahliadnúť jej do kabelky. Nejde tu o nediskréciu v tom zmysle, že by si azda hľadal nejaký — list, alebo deníček... Ide o obsah kabelky. Zenu, jej poriadkumilovnosť a hospodársť najlepšie charakterizuje obsah jej kabelky.

Roman vypočul moju radu a hned druhého dňa prišiel s presnou zprávou:

— Do kabelky som pozrel a... môj bože! Rozsypány púder, niekoľko zhúzavaných elektrických lístkov, dva zlepenné mentolové cukríky, sponky do vlasov, hrebienok s výlamanými zubami, matrhnutá peňaženka...

SKANDINÁVSKÁ SIRÉNA

Nedávná návštěva v Polsku švédského ministra zahraničí T. Nilssona a slibená návštěva ministra A. Rapackého ve Švédsku upozornila na tuto zemi. Pokusme se připomenout si, co o ní víme. Než jsem přistoupil k napsání tohoto článku provedl jsem mezi kolegy a známými bleskovou anketu „co víš o Švédsku“. Díky tomu jsem se dovedl, že: — „je to krásná země, ale úzká a dlouhá — 400 km × 16000 km, a ještě ke všemu předělená polárním kruhem, na jednom konci je zima a ledovce a na druhém červnové slunce svítí více hodin než v Rímě nebo v Madridu“, — „panovala tam dynastie Vázů, ta která dala Polsku tři panovníky: Zygmunta III., Vladislava IV. a Jana Kazimíra, a krátce řečeno, to Švédi mají rádi Poláky“, — „již Olenka nechála Kmičice, domnívá se, že při zrádci Radziwillu by stála a kvůli zisku jakoby pomáhala Karlu Gustavovi, který u víry ve svou hvězdu — Medvědici, jako potopa Polska zabil Švéda — jak to hezky vylíčil Henryk Sienkiewicz.“ Neopomněno na připomínku, abych si rozhodně přečetl, jak český hrabě Sadovský vysvětloval panu Zaglobovi když jsou „podivuhodná monstra“ Laponci,

— „chceme, aby se nám podařila námořní linie pramící — Skandinávie — Stettín a nastoupil nájezd švédských turistů na Kołobrzeg“. Po této zajímavých, poněkud však lakonických odpovědích jsem prolistoval různé encyklopédie: Švédsko, dědičná konstituční monarchie, dvoujzbožný parlament, král Gustav Adolf VI. Sedm politických stran. Komunistická strana Švédská vznikla v r. 1917, četné odborové organizace. Povrch 450 čtverečních kilometrů, t.j. o 50% větší než ostrov Evropy. Velké Británie a činí 4,7% povrchu Evropy; asi 3/20 Švédská leží na sever od polárního kruhu. Země vysoce průmyslová, hlavní bohatství: rudy železa, zinku a mědi a lesy, které pokrývají 54,2% povrchu této země. Nedostatek uhlí je hrazen importem z Polska a částečně energií vodních elektráren. Obzvláště vyspělý průmysl: metalurgický, zvláště ušlechtilé oceli a mědi, elektrotechnický, strojní, lodní, dřevařský, chemický mořské rybářství a obchodní flotila. Hlavní přístavy: Göteborg, Stockholm, Luleå, Malmö. Dobře obhospodařené cesty a kanály, nad 50% zelektrifikovaných železnic. Vysoká zemědělská kultura, hlavně chov dobytka, při čemž pouze 9,1% povrchu země, t.j. asi 3,7 milionu ha se hodí k zemědělskému obdělávání, ale výnosy zde činí 10% víc v zemědělských výrobcích, než kolik činí vlastní potřeba. Nadbytek jde na export.

Dočetl jsem se rovněž, že nejenom Varšava má Sirénu, ale že ji mají také Švédové. Stará pověst o lásce rybáře hlásá, že před dávnými a dávnými časy zemřela malá Siréna, probodnutá oštěpem rybáře. Její krev, která se smísila a mořskou vodou, obdařila baltské pobřeží Švédská divukrásným kouzlem. Lidé, zlákáni krásou a kouzlem zaobdili toto doposud neobydlené pobřeží.

Skandinávský poloostrov opravdu okouzluje svou krásou, ale drsné klimatické podmínky dlouho brzdily jeho založení. První přistěhovalci z ji-

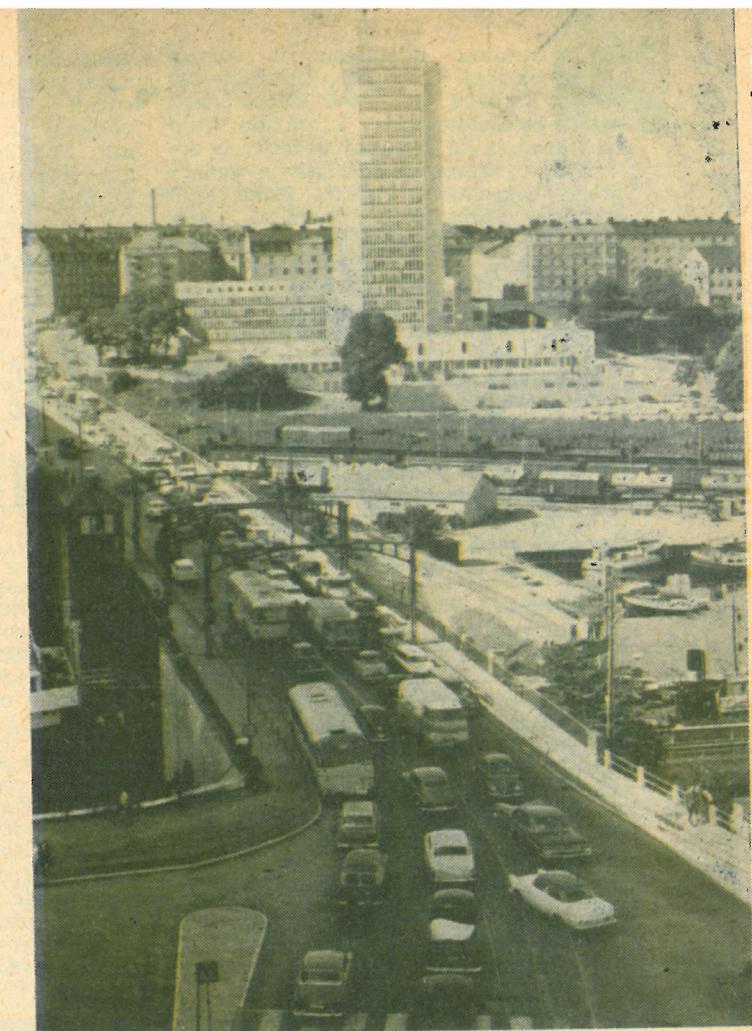
hu, po přebytí Baltského moře se stále více posouvali k severu, a především zabydlili ústřední nižinu poloostrova. Byli to loveci a rybáři, postupně přecházející na zemědělství.

V době, kdy Anglosasové dobývali Británií, severní plemena Svionů z Upplandu (r. 550) ujmíma své jižní sousedy — Góty. V letech 800, tato dvě plemena, již jednotná, tvoří Švédské království. Další století jsou údobím bojů o hegemonii Skandinávie. Mezi nimi se zlatými písmeny vyznamenává století XVII. Švédsko se v tomto století stává jednou z vedoucích evropských velmocí. Získává nová území u Baltského moře, podrobuje si Dánsko, sahá po německých městech (kromě jiných po Lipsku) a přepadá země Polska. Po porážce Karla XIII. v severní válce (1700 — 1721), nastává úpadek švédské moci. V 1809 ztrácí Švédsko Finskou, ale už po pěti letech získává Norsko na dobu 91 let. Rok 1815 je posledním rokem války ve Švédsku. Od té doby až po dnešek si zahovává Švédsko neutralitu.

Švédové jsou neobýčejně hospodářní a šetrní. Ačkoliv jsou pohostinní, neznají naše „zastav si a postav si“. Většina z nich žije zámožně a využívá široce rozvinuté sociální pojištění. Vše tomu napomáhá, i historie země, i její obrovská bohatství a také to, že od 150 let neznají Švédové války ve Švédsku. Od té doby až po dnešek si zahovává Švédsko neutralitu.

Ve Švédsku si velmi váží dobrých organizátorů výroby. Obdarují je poctami jako hrdiny. V továrnách, hutích a na dolech jsou vyvěšovány jejich portréty. Pečlivě se zde dbá o historii předchůdců a nejsou výjimkou závody, které postavily svým nejlepším organizátorům památky. Efektem této velké péče o racionální práci jsou koncové výsledky. Muzejí být opravdu vysoké, poněvadž švédský průmysl musí neustále bdít a snažit se o soustavný pokrok. Neúprosná konkurence kapitalistických velmocí jiných zemí číhá na každé zakopnutí. A přece existence švédského průmyslu je závislá na vývozu — třetina výroby jde na export. Stejně už značné množství závodů pracuje na jednu směnu, což je způsobeno nedostatkem objednávek a švédské loděnice pracují na plné obrátky pouze díky objednávkám Sovětského svazu. Proto se Švédové tak živě zajímají o objednávky a zvýšení obchodních obratů se Sovětským svazem.

Švédové počítají vše, propočítávají a analýzují a vedou téměř lékárenskou statistiku. Vedou ji už dávno a sami žertovně říkají, že do jejich statistiky je zařazena každá moučka. Ze statistiky se dovidíme, že počet obyvatelstva z 2,35 milionu v r. 1800 vzrostl nyní do 7,5 milionu (z toho asi 7 tisíc tvoří Laponci), že denně mají: 137 svateb, 24 rozvodů, rodí se 282 dětí, 194 osoby umírají a 3 páchají sebevraždu, že v polovině XVI. století kolm 90% obyvatel země bylo zaměstnáno v zemědělství a dnes pouze 12%. Dovídáme se i o tom, že většina hospodářství jsou velké farmy a každý den hlásí úpadek 15 malých hospodářství, které nemohou vydržet konkurenici. Jejich půdu přejí-

Cárt centra Stockholmu.

mají velcí farmáři. Dále, že dělníci 50% svých výdělků musí odevzdávat na daně a nájemné, a že při stejných pracovních podmírkách muže a ženy, ta poslední dostává menší mzdu.

Ze švédské statistiky se můžeme také dovedět, kolik Švédové vykouří cigaret a doutníků, a že kupují denně milión novin. Avšak jednu věc nelze v statistice nalézt, a sice, kolik vydělává předseda největší elektrotechnické firmy ASEA a mnoha jiných průmyslových svazů, bankér a finančník — Marcus Wallenberg. Americký Times tvrdí, že rodině Wallenbergů náleží polovina zisků Švédská. Sami Švédové však říkají, že opravdovými pány země a majiteli jejich bohatství je 15 nejzámožnějších rodin, jimž věvodí rodina Wallenbergová.

Starý Stockholm, město plné památek ze VII. století, počátečně seskupené na ostrově Staden, vykročilo za středověké hradby ovinuté sítí úzkých mořských soutěsek. Na četných ostrůvcích stockholmského souostroví vyrostlo milionové město velkých výškových staveb a malých rodinných domků na předměstích. Úzké uličky a moderní dopravní tepny, rojící se chodci a plné šumu, září v noci světly neónů.

O KULTÚRE V KREMPACHOCH

Už veľa rokov dedinský aktív a mládež Krempach radili sa akým spôsobom zorganizovať klubovňu vo svojej dedine. Raz nebola vhodná miestnosť, inokedy nedostatok kúriva ešte iný krát nebo nikto kto by bol riadiel prácu klubovní atď. Akonáhle boli vytvorené akekoľvek formy klubovej práce v krátkom čase zamieračili a mládež v jesenne-zimnom období trávila dlhé večery vystávajúc na ulici alebo pri pitiu najlacnejšieho vína.

Len minulý rok spoločnými silami celého aktív dediny bola zorganizovaná klubovňa. Organizátorom bola miestna skupina Československej kultúrnej spoločnosti. Prenajalá miestnosť na klubovňu, prijala do práce vedúceho klubovne, odovzdala svoju knihovnu a venovala další organizačnú prácu. Oddeleň kultúry PPRN v Novom Targu prisľúbilo televízor, ale pod podmienkou, že klubovňa alebo GRN uhradí 50% hodnoty televízora t.j. 5.500 zl. Opäť vzniklá otázka odkiaľ vziať takú vysokú kvótu. Pomoc preukazal predseda GRN ob. Moš Sylwester, Gminna Spółdzielnia a richtár Jakub Paluch. Potrebná kvóta bola zosieraná a poukazaná na horeuvedený účel. Televízor priviezli.

Opäť fažkosti s jeho inštaláciou, nedostatok peniazí na nákup televíznej antény a stabilizátora. Zase výbor MS ČsKS obracia sa na predsedu GRN Mosią, ktorý zaobstaráva anténu a odovzdáva ju klubovní. Divadelný súbor zo svojich príjmov, ktoré má z divadelných predstavení kupuje stabilizátor. Konečne bol televízor inštalovaný a obyvatelia dediny darovali klubovní knihovnu ktorá má asi 1.500 sväzkov spolu so skriňami a regálami na knihy. Miestna skupina ZMW odovzdala rôzne hry ako šachy a pod., Urbary zasa drevo na kúrivo pre klubovňu. Súčasne práca v klubovni je v plnom prúde. Klubovňu navštievujú mladí a starší, aby si zahrali šach, prečítali knihu v poštine alebo slovenčine, noviny a ešte iní, aby si pozreli televízny program. Pre každého sa tuna niečo najde. Okrem rozptýlenia dvakrát do týždňa konajú sa tuny hodiny Poľnohospodárskej prípravy. Mládež navštievujúca tieto hodiny cestou samovzdelávania a kolektívnej práce nadobuda potrebné praktické a odborné vedomosti potrebné im v budúcnosti k gazdovaniu.

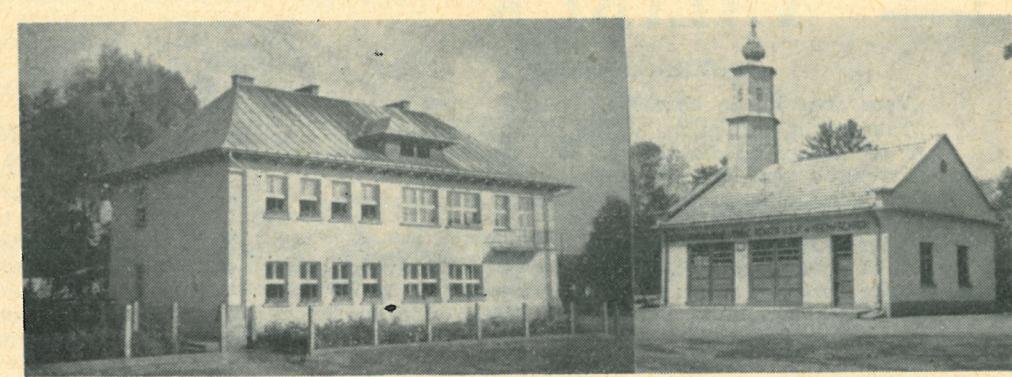
Mládež veľmi rada navštěvuje klubovňu. Predsa nachádza tuna skutočne kultúrne prostredie, môže sa dozvedieť veľa zaujímavého, poučného, diskutovať s kolegynami a kolegami na rôzne témy. Bol som svedkom keď dievčata diskutovali o výhodach správne vedenej slepačej farmy, o lepšej nosnosti sliepok, keď sú krmené priemyselnými krmivami ako aj o tom, že hydina je odolnejšia proti chorobám, keď sú kuriny dobre ventiliované. Pri susednom stolíku mladí chlapci diskutovali o rasach králikov a ich chove ako aj o výhodach ich chovu. Takéto diskusie sú veľmi užitočné pre mládež, budúcich roľníkov.

Klubovňa v najej dedine je jediným miestom kultúrnej práce mládeže a ostatných obyvateľov. Vďaka dobréj práci v klubovni, znížila sa spotreba mládežou alkoholu. Mládež si uvedomuje, že je lepšie prečítať dobrú knihu, ako vystávať na uliciach a plynovať drahocenný čas.

Spojenie spoločenskej práce s pomocou terénných orgánov umožnilo Krempachom vybudovanie tohto pekného kultúrneho stánku v ktorom starí a mladí nachádzajú dobré, kultúrne, rozptýlenie, zábavu a poučenie.

P. J.
Krempachy

Foto: W. KRZYSZTOFEK

Dôležitou udalosťou v rozvoji poľskej vedy bolo založenie vo Varšave r. 1800 Spoločnosti priateľov vedy, ktororodého zo tejto chvíle stala sa centrom vedeckých diskusií, výskumných iniciatív a vedeckého pokroku v Poľsku. Roku 1818 vznikla Varšavská univerzita, ktorá jestvovala do úpadku povstania roku 1831. Na Lvovskej univerzite založenej roku 1661, započal sa ostrý proces garmanizácie. V tej situácii fažisko vedeckej činnosti presunulo sa do Wilna. Roku 1803 univerzita vo Wilne, prevadzajúca svoju pôsobnosť od roku 1578, je vďaka Adamovi Czartoryskému reorganizovaná a modernizovaná. Medzi početnými poľskými a zahraničnými vedcami našiel sa tiež Jędrzej Śniadecki, — brat popredného matematika Jána Śniadeckého, ktorého počítali k skupine najvýznamnejších chemikov Európy.

Bolo to obdobie, kedy chémia, vďaka práciam Lavoisiera, urobila skok z epochy chémie kvalitatívnej do éry chémie kvantitatívnej. Vedecké objavy Boyle'a, Mayera, Lemana a Bochera zaslužia si obdiv a uznanie. Cavendish roku 1766 objavuje vodík a Priestleyovi nádari sa niekoľko rokov neskôr objavili kyslík a odlišit ho od dusíka. Lomonosov rozvinul a odôvodnil kinetickú teóriu teploty. Tieto zmeny spôsobujú, že chémia sa osamostatňuje a stáva sa odlišnou vedeckou disciplínou.

Jędrzej Śniadecki (1768-1838), po obdržaní katedry chémie na Wileń-

skej univerzite s veľkým nadšením začal organizačne a pedagogický pracovať. V pomerne krátkom čase obklopil sa spolupracovníkmi a žiacimi Poliakmi, neskoršími vedcami. Zorganizoval laboratórium, ktoré odbornici a vedci vysoko hodnotili. V

POL'SKÍ VEDCI (3)

JĘDRZEJ ŚNIADECKI

napsanej Jędrzejom Śniadeckým učebnici chémie po prvýkrát stretávame sa s poľskou chemickou terminológiou. Autor učebnice urobil systémizáciu doterajších vedeckých výskumov v obore chémie.

Zásluhy Jędrzeja Śniadeckého neobmedzujú sa len na vedecku činnosť v oblasti chémie. V Taliansku (Padova) študoval medicínu pod vedením takých vedcov ako Antonio Scarpa a Lazzaro Spallancani, prisvojujúc si obsiahle vedomosti z oboru anatómie a chirurgie. Počas svojho pobytu vo Wilne, Jędrzej Śniadecki bol známy ako výborny lekár. Tieto schopnosti a záľuby Śniadeckého ako aj nado-

budnuté vedomosti a skúsenosti boli základom vedeckého obooru, ktorého je jedným zo spolutvorcov a to biochémie.

Základným dielom Jędrzeja Śniadeckého bola „Teória organických existencií“, ktorá vyšla tlačou roku 1804. V tejto práci odôvodnil, že súčasťami živých organizmov sú také chemické elementy ako: vodík, kyslík, dusík, fosfór a iné. Všetky tieto zložky nachádzajú sa tiež v pokrmoch organických bytosť. Na tomto základe Jędrzej Śniadecki vyvodzoval uzáver, ktorý je základom súčasnej biológie, že život je určitou formou pohybu hmoty, a základom tohto špecifického pohybu hmoty je neuštálty proces výmeny hmoty medzi prostredím a organizmom, ktoré podliehajú neustálemu procesu prisvojovania a vylučovania. Formulujúc túto myšlienku, Jędrzej Śniadecki ďaleko predbehol vtedajšiu európsku vedu, stávajúc sa, popri Lamarckovi, jedným z tvorcov súčasnej biológie.

Nemenej dôležité pre rozvoj vedy sú výsledky práce Jędrzeja Śniadeckého z oboru chémie. On prvý rozvinul chémiu v takých oboroch ako žiarenie, poukazujúc na jestvovanie žiariacich prvkov, rozpúštanie sa telies atď. Zahrňujúc zmesy plynov k roztokom odôvodnil, že vodná para je rozpustená vo vzduchu. Cestou formulovania tejto — už dnes samozrejmej tézy — Jędrzej Śniadecki vytvoril možnosti vysvetlenia celej rady meteorologických úkazov.

PÍŠU NÁM

1 MÁJ V JABLONKE

Napriek tomu, že bolo zamračené a občasne preháňky na oslavách ľudí bolo moc. Slávnosť zahajil tajomník miest, výb. strany Fr. Chovanec, privítal zhromaždených o.i. aj predsedu našej Spoločnosti, ktorého aj pozval na tribúnu, ktorá bola pred lýceom. Po prejave predsedu GS v Jablonke bol slávnostný pochod.

JÁN KOVALÍK

SCHÔDZA V ZUBRZCY

Dňa 12.4.1964 konala sa výročna schôdza Miestnej skupiny Československej kultúrnej spoločnosti v Zubrzyci Górnnej, ktorej sa zúčastnili: tajomník UV Bronislav Knapczyk, tajomník Obecného národného výboru, predsedu Obvodného výboru Spoločnosti zo Zubrzice Dolnej Ján Kovalík, učiteľ Ondica ako aj miestny obyvatelia. Na tejto schôdzi prečítal referát tajomník Bronislav Knapczyk a potom bola voľná diskusia na ktorej obyvatelia Zubrzice diskutovali o problémoch kultúry a osvety.

Nasledovala voľba členov do výboru Spoločnosti. Boli zvolení poväčšine mladí ľudia spomedzi obyvateľov dediny.

BOHĀČ LUDWIK

Zubrzica Górná

KREMPACHY OSLAVUJU 20. — VÝROČIE

Dňa 12. apríla 1964 divadelný krúžok Československej kultúrnej spoločnosti z Krempach odohral divadelnú hru pod názvom „Kocúrkovo alebo, aby sme v hanbe neostali“. Toto predstavenie bolo spojené s oslavami 20.-výročia Ľudo-velkého Poľska.

Krempašania veľmi sa tešili, že si mohli pozrieť túto peknú hru a počúvať svoj rodný jazyk. Sála bola úplne preplenéná, bolo viac ako 200 divákov a to nielen z Krempach ale aj z Nowej Bialej. Divadelný krúžok z Krempach sám naciňuje hry, bez pomoce učiteľov, naopak učitelia vôlej im nepomáhajú a toľko sa už povrávelo o spolupráci učiteľov s mládežou.

Divadelný krúžok z Krempach odohral aj túto hru dňa 18. apríla v Niedzici. Nedičania sa im veľmi tešili a prosili, aby ani v budúcnosti na nich nezabudli.

Clenovia divadelného krúžku z Krempach chcú ist s touto hrou do ďalších spišských dediniek a za peniaze získané z predstavení, chcú si kúpiť divadelné obleky.

Otcovia tých hercov môžu byť hrdí na svoje dcéry a synov, ktorí 20 rokov po vojne tak krásne hrajú divadlo v slovenskej reči.

ALOJZY GALUS
Krempachy

**Z PRÍLEŽITOSTI
MEDZINÁRODNÉHO
DNA DETÍ
VŠETKÝM
NAJMLADŠÍM
ČITATEĽOM
NAJKRAJSIE
BLAHOPRIANIA
OD
REDAKCIE**

„Ej variš ju, variš; ale ju nebudeš jest.“
„Ej, ale ju ani ty nebudeš, ale ju bude Lomidrevo s kamarátm“ a chcel kašu odstaviť.

A tu zas len začne Laktibrada:

„Variš tú kašu, variš; ale ju nebudeš jest“.

„Ale ju ami ty nebudeš, ale ju bude Lomidrevo s kamarátm“, povedal Valivrch a kašu odstavil.

Tu zas Laktibradák:

„Variš tú kašu, variš a už si ju dovaril?“

LOMIDREVO

ALEBO

VALIBUK

(POKRAČOVANIE)

„Veru som ju, čo chceš?“

„Takú ti ju horúcu na holom pupku změm“.

A tu sa spustil Laktibrada dnu kochom, milého Valivrcha o zem pritisol, kašu mu takú vriacu na pupok vykydal a všetko požral. Potom, hybaj, zase hore kochom zmizol.

Valivrch s obarevným pupkom horko fažko sa pozberal a čo mal chudák robiť? Aby pred kamarátm v hanbe nezostal, znova doniesol vodu, nasypal kaše, mäsa nasekal a dáko len varil a sťažka dočkával kamarárov. Tito prišli samý večer domov a hned k nemu:

„No, či si nám navaril?“
„Ej, navaril, navaril; môžete si len odstavíť!“

„Nuž a ty že?“

„Ja som chorý, ja jesť nebudem.“

Tito odstavia a okoštujú — a tu kaša nedovarená a mäso surovô.

„Nuž, čože si nám ho lepšie nedovaril?“ povie Lomidrevo, „ani povraz si neusúkal?“

„Vidíš, že mi je zle“, stenal Valivrch a nepovedal, čo bolo vo veci.

„Tak sme dnes všetci nadarmo deň zabili; ani my sme dieru nenašli. Ale zajtra pochlapí sa Miesiželezo

lepšie tu doma a my pôjdeme hľadáť“.

Lomidrevo a Valivrch hľadali na druhý deň po všetkých kútoch, po všetkých stranách, ale nič ne-našli. Miesiželezo vari tú kašu, koľko ju vari; a súka ten povraz, koľko súka. Raz ako sa kaša dovárala, ide, že ju zamieša a odstaví. Tu začne Laktibrada dnu kochom:

„Variš tú kašu variš; ale ju nebudeš jest.“

„Ale ju ami ty nebudeš; ale ju budú moji kamaráti“, odpovie Miesiželezo.

Zase len o chvíliku Laktibrada:

„Variš tú kašu, variš; ale ju nebudeš jest“.

„Ej, ale ju ami ty nebudeš; ale ju bude Lomidrevo s kamarátm“.

A na treťom raze, ako Miesiželezo kotol odstavil:

„Variš tú kašu, variš; a už si ju dovaril?“

„Veru som ju, čo chceš?“

„Takú ti ju horúcu na holom pupku změm!“ a pustil sa Laktibrada dnu. Milého Miesiželeza o zem pritisol, kašu mu vykydal na pupok, pohltal všetko a zase zmizol.

„No, diuk ti dušu jedol, tam kde si!“ pomyslel si Miesiželezo a dvíhal sa hore, ako sa mohol a znova vláčil drevo a vodu a staval a varil, ako sa dalo.

Večer prídu lační kamaráti domov a sadnú si k jedlu. Tu kaša nedovarená a mäso surovô.

„Nuž, když si nám lepšie nenavaril“, riekné Lomidrevo, „ani povraz si nedosúkal?“

„Aj, by som bol“, vyhováral sa Miesiželezo, „ale som dnes dáký niaky nuž mi nič od ruky nešlo“. „No vedej je nič“, odpovedal Lomidrevo, „ani my sme dieru nenašli. Zajtra pôjdete vy dvaja do hory a ja ostanem doma“.

Na tretí deň sa tí dvaja aj s jedlom do hory vybrali, lebo sa báli, že na lačnú kuchynu domov prídu. Lomidrevo pod chvílikou naznášal dreva a vody, vola posekal a kašu postavil, a kym sa varilo aj povraz na tritisic siah dosúkal. Ide ku tej kaši, že ju už odstaví. Tu mu začne Laktibrada dnu kochom volať:

„Ha, čo ty tu robíš v mojom dome, či variš tú kašu?“

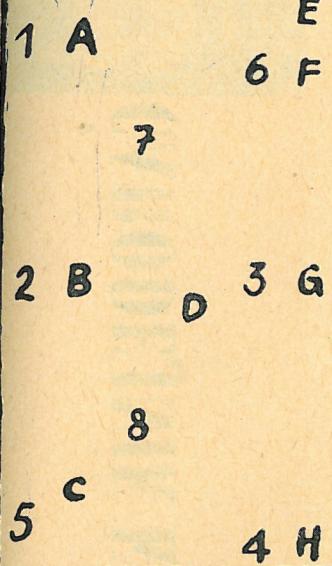
„Veru varím, aby si vedel, aj som ju už dovaril, pod dnu, čo chceš s ňou?“

Laktibrada sa spustil kochom, že mu ju ako tam tým na pupku zje. Ale Lomidrevo chytal milého Laktibradu mocne za tú bradu; šípil on ešte včera, že sa tu voľač nového deje, nuž si bol popredku natohol jednu bukovú kladu, ktorú bol trocha nadštiepil. Prišikoval Laktibradu ku tej kladu a ta dnu mu bradu aj prsty zasekol, a potom ho kyjom mastiť počal. Laktibrada sa začal prosiť, ako len najkrajšie vedel: že by ho len pustil, že sa už viacej doňho neoddá. Ale Lomidrevo len ho lomil a volal naňho, aby mu vypustil bradu, že ho potom i on pustí; lebo dobre vedel, že v tej brade všetku jeho silu má. Laktibrada dlho nechcel a len ho prosil, že mu už aj tú dieru ukáže, čo hľadajú. Lomidrevo sa iba nahneval a povedal mu:

(Pokračovanie nasleduje)

HÁDANKY

PÍSMENA K SEBE,
ČÍSLICE TIEŽ

Hádanka pre milovníkov majstrovských úloh. Rozdelte obdialník na dva úplne jednaké diely tak, aby v jednom diele boli písmena, v druhom čísla. Na poradie nepozerajte. Podobný úkol obyčajne vrieši jeden luštiteľ z desiatich, ale vy to predsa dokážete.

OBRÁZOK NA KÚSKY

Rozbitých a roztrhaných obrázkov sme už mali niekoľko. Tentokrát — aby úloha bola ľahšia — vám neprezradime, čo obrázok pôvodne predstavoval. Ale vy už rozstríhané diely iste správne zostavíte.

Ročník zasielajte do dňa 15.VI.1964 na adresu redakcie. Čakajú Vás knižné odmeny.

ROZLÚSTENIE HADANIEK Z CIS. 5/64
Stratený tieň: Tieň patrí k obrázku č. 5 Odmeny výlosovali: M. Lopušniaková — Krempachy, I. Tomášová — Jablonka, J. Košcielok — Piekielnik, A. Wojtas — Jurgów, A. Jezierczak — Cz. Góra.

TYLKO DO 15 CZERWCA MOŻNA ZAPRENUMEROWAĆ „ŻYVOT” NA III I IV KWARTAŁ BR.

W čísle 5/64 „Życia” zabudli sme podpísat autora článku „LZS HEĀDĀ TALENTY”, ktorým je BRONISLAV KNAPČÍK. Autora a čitateľov prosíme o prepráčenie.

Redakcia

HUMOR

MEDZI DVOMA PRIATEĽMI

- Požičaj mi dvadsať frankov.
- Máš iba dvanásť.
- To nerobi nič, daj mi dvanásť a ostaneš mi dĺžny osiem.

RADY • PORADY • RADY • PORADY • RADY

JAK CHRONIĆ PROSIEĘ PRZED GRYPĄ?

Na grypę chorują przede wszystkim prosięta i warchalki trzymane stale w zimnych i wilgotnych chlewach. Choroba występuje zwykle późną jesienią i na przedwiośniu. Jest to choroba zaraźliwa, wywołana przez zarazek zwany wirusem. Świnie kaszcząc wydalają wraz ze śliną zarażając inne zdrowe

Szczególnie wrażliwe na te choroby są prosięta ssace oraz niedawno odsadzone od maciorów. Jeżeli są słabe, zdarza się, że na grypę padają całe mioty.

Pierwszymi oznakami zarażania jest kichanie i kaszowanie, tworząc ciemne strupy. Zależnie od warunków utrzy-

LEKARZ
WETERYNARIU

cie jedzenia. Czasami do tych objawów dołącza się rozwojenie oraz brak apetytu. Kaszel staje się wyraźniejszy, oddech szyszby i następnie ogólnie ostatecznie organizmu. Ciepło i ciepła nie jest powiększona. Często na skórze uszu, głowy i ogona pojawiają się drobne pęcherzyki, które potem pękną i zasypaną, tworząc ciemne strupy. Zależnie od warunków utrzy-

mania i odporności organizmu zdrowie jednych prosięta poprawia się, inne zaś po trzech do sześciu tygodni padają. Prosięta wracające do zdrowia kaszują jeszcze długi czas i nie rosną normalnie. Stan takich prosięta pogarsza się często nawet w porze letniej, w czasie upałów, lub po deszczu i kończy się zwykłe śmiercią.

Poprawa warunków utrzymania świń nierzaz wstrzymuje szerzenie się choroby. Leżenie sztuk chorych na grypę jest bezskuteczne i dlatego cały wysiłek hodowców powinien być skierowany na zapobieganie chorobie przez podawanie witamin A i D.

Najlepszym środkiem zapobiegawczym jest ciepły i suchoy chlew. Nie należy trzymać

śni, zwłaszcza macior ciężarnych na podłogach betonowych. Na zimę trzeba chlew zabezpieczyć przed przeciąganiem i ogacić. W ciepłej porze roku należy trzymać maciora i prosięta jaknajwięcej na świeżym powietrzu, a od wiosny do jesieni stosować, jeśli to jest możliwe, chów pastwiskowy. Trzeba też dbać zawsze o dostateczną ilość suchej macy w okresie ciąży.

Pamiętajmy jeszcze o jednej podstawowej zasadzie: Nowozakupione prosięta powinny być poddane 14-dniowej kwarantannie (odosobnieniu), po czym — jeżeli okaza się zupełnie zdrowe — mogą być przeniesione do zdrowych zwierząt.

Dr H. MĄCZKA

JAK CHRONIĆ BURAKI CUKROWE PRZED CHOROBAMI?

CHOROBY SIEWEK

Zgorzel korzeniowa — jest choroba występującą najczęściej w kwietniu i w maju na siewkach buraczanych. Powodują ją liczne grzyby, znajdujące się na nasionach i w ziemi. Kiełki lub korzenie siewek czerwów, stają się nitkowate. Choroba szybko przenosi się z jednej rośliny na drugą, zwłaszcza jeśli rośliny są osłabione przez mróz lub suszę.

Ochrona. Pojawieniu się zgorzel siewek zapobiegamy przez wszystkie zaprawianie nasion. Zaprawą Nasienią R lub T w ilości jak podane wyżej. Skutecznym zwalczaniem choroby jest natychmiastowe opryskiwanie, gdy na liściach pojawia się pojedyncze plamki. Do opryskiwania służą Miedzian w formie zawiesiny wodnej. Na 1 ha używamy około 8 kg Miedzianu 30% rozcierzonego w 800 litrach wody lub 5 kg Miedzianu 50% rozcierzonego w 800 l wody.

CHOROBY LIŚCI

Chwościk burakowy — Chwościk burakowy — Choroba jest wywołana grzybem, który rozwija się najsielsiej w lipcu w czasie dużych deszczów. Na liściach pojawiają się drobne okrągłe, szaro-brązowe plamki określone na czerwono. Przy dalszym rozwoju choroby liście przed-

INŻYNIER
ROLNIK

wcześnie zamieraja.

Ochrona. Pojawieniu się chwościka burakowego zapobiegamy również zaprawianiem nasion. Zaprawą Nasienią R lub T w ilości jak podane wyżej. Skutecznym zwalczaniem choroby jest natychmiastowe opryskiwanie, gdy na liściach pojawia się pojedyncze plamki. Do opryskiwania służą Miedzian w formie zawiesiny wodnej. Na 1 ha używamy około 8 kg Miedzianu 30% rozcierzonego w 800 litrach wody lub 5 kg Miedzianu 50% rozcierzonego w 800 l wody.

Rdza burakowa — pojawia się również w formie rdzawo-brązowych plamek, które mogą występować po obu stronach liści.

Ochrona. Przed pojawieniem się rdzy burakowej chronimy rośliny tym samym sposobem jak przed chwościkiem burakowym.

HRÍBOVÝ NÁKYP

Rozpočet pre 5 osôb: 6 dkg masti, 15 dkg cibule, 5 dkg sušených hríbov alebo 50 dkg šampiňónov, sol', 30 dkg cestovín, 2 vajíčka, 2 dkg tuku alebo masti na vymästenie formy.

Postup práce: Do dobre upravenej cibulky pridáme bud' rozsekane sušené hríby, alebo očistene, nakrájané šampiňóny. Dusíme ich so solou a rascou do mäldka. Pridáme vajíčka a zamiešáme. Cestovinu uvaríme v dosťatočnom množstve vody, precedíme a pridáme k hríbom s vajíčkami. Priokremime muškátkovým ořieskom a vložíme do vymästeného pekáča alebo ohňovzdornej nálepky formy, zalejeme mliekom s rozprájaným vajcom a dáme zapieci. (Môžeme podavať aj bez zapecenia).

VAJEČNÁ OMELETÁ

1. Pravú omeletu pripravujeme z rozprájaného celého vajíčka, ktoré vylejeme na

pačivici s rozpáleným olejom alebo 100%-ným stuženým pokrmovým tukom. Opekáme ju len na jednej strane.

2. Nastavovaná omeleta: 1 vajíčko, 1 lyžica krupičkovej múky, sol', 2 lyžice mlieka a 1 dkg tuku alebo oleja.

Postup práce: Vajcia rozlášáme s múkou a mliekom a postupne vylevame na pačivici s rozpáleným olejom alebo tukom. Môžeme opekať po obidvoch stranach.

OBMENY OMELETY

1. Šunková omeleta: na 1 vajíčko stačí 2-5 dkg šunky, ktorú nadrobno posekanú pri-

dávame do cesta. 2. hrášková omeleta: na 1 vajíčko dáme 2 lyžice hrášku. Hrášok na omeletu nasypeme až na pačivici. 3. Omeleta s chrenom: na 1 vajíčko dáme ½ lyžice postrúhaného chrenu. Sypeme ho až na skoro hotovú omeletu. Pažitku a petržien (i surovú cibulu) pridávame až na koniec.

Poznámka: týmto spôsobom môžeme denne pripravovať výživné, pritom chutné, lacné a vždy iné pokrmy.

TORTA K NARODENINAM

Rozpočet: 40 dkg múky, 20 dkg masla, 10 dkg cukru, 5 dkg lúpaných postruhaných mandli, 1 celé vajíčko alebo 2 žltky, trošku soli, trocha citrónovej šavy.

Všetko spracujeme na cesto a necháme v chlade odpočínať asi ½ hodiny. Potom cesto rozdelíme na štyri diely. Každý diel vývalkame a vykrojíme podľa tortovej formy. Na jednom diele vykrojíme gula-

tou formičkou 7 koliesok. Po upečení vrchný diel potrieme citrónovou alebo inou bielou polevou a necháme v chlade stuhnúť. Potom spojíme všetky diely riebezľovou marmoládou. Vrch ozdobíme v kolečkách pekné upravenými mandľami. Okraj torty môžeme natrieť marmoládom.

JEMNÝ KOLÁČ S OVOCÍM

3 vajíčka, 1 pohár cukru, ½ pohára oleja, ½ pohár mlieka, 2 poháre polohrubej múky a ½ práska do pečiva ½ kg ovocia (višňa, slivky, markhule) po prípade iné ovocie.

Žltky našľahame s cukrom na penu, pridáme olej, mlieko a postupne múku, preosadíme s práskom do pečiva. Cesto nalejeme do dobré vymazanej koláčovej alebo tortovej formy, na vrch položíme ovocie a pomaly pečieme asi ¼ hodiny. Ak je ovocie príliš mäkké, žavinnaté, pred pridaním posypeme ho trochou hrubej múky alebo piškotových omrvín.

NIE WIECIE JAK PORADZIĆ SOBIE W RÓŻNYCH KŁOPOTACH I NIEPOKOJĄCYCH WAS SPRAWACH? PISZCIE DO NAS NA ADRES: REDAKCJA „ŻYVOT” — WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE NR 37, I P. ODPOWIADAMY NA PYTANIA W NUMERZE I LISTOWNIE.

POCZYNAJĄC OD NUMERU SIERPNIOWEGO SPECJALNY DZIAŁ DLA KOBIET. NASZE CZYTELNICZKI ZNAJDĄ W NIM WIELE WSKAZÓWEK I RAD Z ZAKRESU GOSPODARSTWA DOMOWEGO ORAZ WYKROJE I WZORY TAK PRZYDATNE PRZY SZYCIU.

Z I V O T
CZASOPISMO
SPOŁECZNO-
KULTURALNE

Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego. Redaguje Kolegium. Redaktor naczelny — Adam Chalupec, Z-ca red. nacz. — Marian Kaškiewicz. Redaktor graficzny — Danuta Tysowa. Redaktor techniczny — Jerzy Nocuń. Nadesłanych rekopisów, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA” RSW „PRASA”, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-21-11.

Zamówienia i przedpłaty na prenumeraty przyjmują do dnia 15 miesiąca poprzedzającego kwartał — urzędy pocztowe, listonosze i placówki „Ruchu”. Można również zaprenumerować pismo dokonując wpłaty na konto PKO nr 1-6-10020 CKPiW „Ruch” Warszawa, ul. Srebrna 12. Ceny prenumeraty: kwart.: 3 zł., półrocza: 6 zł. Prenumerata za granicą jest o 40% droższa. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wilcza 46, nr konta PKO 1-6-10024, tel. 849-58. Oddano do składu: 15.IV.1964 r. Podpisano do druku 20.V.1964 r.

Druk: Zakłady Graficzne RSW „Prasa”, Warszawa, ul. Smolna 12. Zam. 735.

ČARODEJNÍK KRÁLOVNE ALZBETY

Z CASU NA ČAS BUDEME VAS ZOZNAMOVAT SO ŽIVOTOM A ZVÝKAMI NEZNAMYCH NARODOV. DNEŠ NASA CESTA ZAVEDIE VAS DO DALEKEJ KENIE, KTORA V POSLEDNOM ČASE VOŠLA NA SVETOVÝ ARENU.

V severnej časti Kenie žije viac ako milión ľudí počítajúcich kmeň Kikujov. Je to najpočetnejší, najdôležitejší a najpopokrovejší spomedzi sedemdesiatich ostatných kmenev. Naikor pochopili pojem slobody a ich patrí budúcnosť tejto krajiny. Spomedzi nich vysvedčil sa bojovník za nezávislosť, súčasne ministerký predsedá Kenie a šéf pokrokovej strany KANU — Jomo Kenyatta.

Kikujovia zaoberajú sa rozvojom svojej krajiny vytvorením z početných kmenev jedného národa, ale ešte pred nedávnom chodili so zbraňou pripravenou každého chvíliku. Zatiaľ čo Britmi do rezervátorov, v ktorých život stal sa nezmesť, slávne povstanie Mau Mau za národné osloboodenie spod britskej nadvlády. Hoci partizáni bojovali ponávzať často modernú zbraň, nechýbali v ich armáde mystické prístroje a hiboko zakorenene kmeňové dovery.

Nie je tak jednoduché sprehľať na písanie s dávavnimi kmeňovými poveraniami a náboženskými obradmi. Viera v čiernu magiu a nadprirodene sily nachádzala vždy podlajmi podu mezi obyvateľmi Afriky a je ešte pomerne všeobecna.

Predstaviteľom týchto tajomných a nadprirodzených sil je obyčajne čarodejník. Podla náboženských predstav kmeňov, sprostredkovuje spojenie s duhmi, čaruje odoháňa, zlá, privoláva dásť a živelné potoky a dokonca spôsobuje smrť. Asi nie je tak ľahko uveriť v uväznosti čarodejníka, keď uvažujeme skladateľov sovietských hudo-

me, že veda pozna okolo 600 jednoduchých afrických rastlín. Čarodejník ich pozná určite ovela viac a vie ich používať v mene dušov a neznámych sil.

Čarodejníci starostlivo dbajú, aby ich obrady boli obklepené záclonou hibokého tajomstva, za ktorú obyčajný prislušník kmeňa nemôže bezpečne nahliadnúť.

Obyčajne pristrujú sa rôznymi hŕanu vzbudzujúcimi zvieracimi tričkami, majú tajomné fetise a svoju prax prevádzkajú za sprievodu celého ceremoniálom tanca a obradov, nepochopiteľných ale súčasne vzbudzujúcimi útak zaklínadlami.

Kikujovia sú pôverčivými ľudmi a k ich zvykom patrí skladanie rôznych prisah, ktoré nie vždy v súlade s povstanie Mau Mau za národných tradiciach mali strašidelný výnam. Ale zložená prisaha viazala a nemôžla byť beztestne narušená.

Mau Mau začínajúc nerovný boj s Britmi, muselo pôsobiť v hibokom úkryte. Britovia nemohli vedieť kto je v radoch Mau Mau a kto je veľiteľom povstalcov. Kvôli zachovaniu tajomstva a záchránení sa pred zrádom, Mau Mau využila kmeňové povery — skladanie prisahy.

Budúci partizán, každý, kto mal akelkovek spojenie s Mau Mau musel zložiť prisahu. Kandidáta viedli v noc do osamotenej koliby v buši, kde sa plazil pod lukom z banánových listov sepkači sedemnásobne zaklinadla. Počet sedem, podľa pover Kikujov je dôležitý, a spojený so siedmimi otvorami. Záčalo pôsobiť na iné kmeny. Britovia sa chýtajú nových metod kandidátu, ktorí krvavé oči vytriasajú sovietskemu pohotovým skladateľom.

hutné ovci. Tako opakoval prisahu, ktorú vravel čarodejník alebo niekto z kmeňovej starsiny, vetu za vetrov. Tato ho zavážovala k zásvetiu sa Mau Mau a bojovaniu proti každemu nepriateľovi. Každý, kto by zlomil prisahu čakala mučenie, ktoré je kusom sedočerveňového kameňa, ktorý je hodno poznávanie a odvratia a strašna pomsta Mau Mau.

Britovia usilovali všetkými prostredkami zadávať Mau Mau. Posielali do dediniek svojich špicľov, konfiskovali živý inventár. Na tomto mieste je hodno poznávanie aktu veľkého cenu pripisujú afričanom svojmu inventáru. Dobytok dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mliečky sa dali do polkruhu ako v amfiteatre. O chvíli, pod kontrolou britského dôstojníka, alebo koloniálneho úradnika objavoval sa čarodejník. Začal byť močená ažto zložená Mau Marón a zároveň mala obyvateľov od nej uvoľňovať. Za týmto účelom zvolvali obyvateľov na určene niečo. Priehľadai dobrovoľne alebo boli priviedení našline „krájskou gardou“ slížiacou Britom. Mlie